

مطالعه‌ی جامعه‌شناختی نقش مداخله‌گرایانه‌ی سرمایه‌های فرهنگی و نمادین در تأثیرگذاری سرمایه‌ی اقتصادی بر بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز

محسن نیازی^۱، محمد عباس‌زاده^۲، موسی سعادت^۳

چکیده

بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز دوره‌ی جوانی در دهه‌های اخیر، تهدیدی جدی علیه سلامت فردی و اجتماعی فرد است که می‌تواند چرخه‌ی زندگی این قشر را با مشکلات اساسی روبه‌رو سازد. در تحقیق حاضر نیز براساس رویکرد نظری بوردیو به بررسی نقش مداخله‌گرایانه‌ی سرمایه‌های فرهنگی و نمادین در تأثیرگذاری سرمایه‌ی اقتصادی بر بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز پرداخته شده است. روش تحقیق این پژوهش پیمایش است و جامعه‌ی آماری در این پژوهش، شامل کلیه‌ی افراد واقع در سنین ۱۵-۳۴ سال شهر تبریز به تعداد ۵۷۹۶۹۴ نفر است، که از این تعداد، ۶۳۰ نفر با استفاده از فرمول آماری کوکران و شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند، ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه محقق ساخته است، برای برآورد اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری و سازه‌ای و برای سنجش پایایی از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضرایب پایایی به دست آمده برای تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷ است. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزارهای SPSS 22 و Smart-PLS استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که همبستگی بین مؤلفه‌های سرمایه‌ی فرهنگی (بعد تجسدیافته و عینیت یافته)، سرمایه‌ی نمادین و سرمایه‌ی اقتصادی با

۱- استاد گروه علوم اجتماعی دانشگاه کاشان

۲- دانشیارگروه علوم اجتماعی دانشگاه تبریز

۳- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه کاشان

niiazim@kashanu.ac.ir

abbaszadeh2014@gmail.com

saadati.2245@yahoo.com

بروز رفتارهای پرخطر در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ به تأیید رسید، نوع رابطه نیز منفی و معکوس است. براساس مدل معادلات ساختاری پژوهش، متغیرهای حاضر در مدل توانسته‌اند ۱۵/۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته‌ی رفتارهای مخاطره‌آمیز را به صورت مستقیم و غیرمستقیم تبیین نمایند.

کلید واژه‌ها: سرمایه‌ی فرهنگی، سرمایه‌ی نمادین، سرمایه‌ی اقتصادی، رفتار پرخطر، جوان

مقدمه و بیان مسأله

جوانی به عنوان مرحله‌ای حساس از زندگی، پدیده‌ای است که همواره در جوامع بشری مهم و تأثیرگذار و مورد توجه اندیشمندان بوده است و بسیاری بر این عقیده‌اند که دوره‌ی جوانی، دورانی بسیار بحرانی است که بروز عوامل مخاطره‌آمیز در این دوره، علاوه بر تهدید زندگی شخصی، سلامت روانی و اجتماعی آنان، می‌تواند در سطح جامعه نیز تأثیرات منفی جبران‌ناپذیری داشته باشد. امروزه نیز بروز رفتارهای پرخطر در بین قشر جوان از مسائل و آسیب‌های اجتماعی است که به یکی از مهمترین و گسترده‌ترین دل‌نگرانی‌های جوامع بشری تبدیل شده است. با وجود تلاش‌های بسیاری که در دهه‌های اخیر برای افزایش آگاهی کنشگران نسبت به پیامدها و کاهش این رفتارها صورت گرفته، همچنان روند بروز رفتارهای پرخطر سیر صعودی داشته است.

در واقع، مهمترین مسأله دربارهِ جوانی در آغاز هزاره‌ی جدید این است که اکنون تجربه‌ی جوانان به اندازه‌ی تمام طول تاریخ تنوع دارد و با این وجود، به طرز متناقضی، جوانان همچنان با تجربیات و دغدغه‌های معمولی شناخته می‌شوند و آنان اولین پدیدآورندگان تغییرات فاحشند که بر جامعه‌ی معاصر اثر گذاشته و به صورتی بی‌واسطه آن را تجربه می‌کنند (مایلز^۱، ۱۳۹۲: ۱۲-۱۰). جوانان، گروهی کاملاً متمایز از جامعه توصیف می‌شوند که در سنین یکسان، بسته به تنوع فراوان شرایط فردی، در معرض انواع مختلفی از تجارب و رفتارهای مخاطره‌آمیز قرار می‌گیرند (همان: ۲۳). به طوری که

بیش از ۷۰ درصد مشکلاتی که برای نوجوانان و جوانان به وجود می‌آید در ارتباط مستقیم با شیوه‌ی زندگی آنهاست؛ شیوه‌ی زندگی پرخطری که این قشر بیش از دیگران انتخاب می‌کنند، منجر به بروز بسیاری از مشکلات و بیماری‌های مزمن می‌شود (سلیمانی، ۱۳۸۶: ۱).

این رفتارها، مسأله‌ی عمده‌ی نگرانی‌های بهداشت عمومی است و به سلامتی و رفاه فرد صدمه می‌زند و علت بسیاری از مرگ و میرها و بیماری‌های نوجوانان و جوانان است (تیو و همکاران^۱، ۲۰۱۲: ۷۵). رفتارهای پرخطر، می‌تواند در کوتاه‌مدت و بلندمدت تأثیر نامساعدی بر سلامتی افراد داشته باشد و به شدت سلامتی دوره‌ی بزرگسالی جوانان را نیز تحت تأثیر قرار بدهد (کروزی و همکاران^۲، ۲۰۰۹: ۴). بر این مبناء، پیش‌بینی شده است که تنها تا سال ۲۰۳۰، میزان بیماری‌ها و مرگ و میر ناشی از مصرف دخانیات، به رقم ۱۰ میلیون نفر برسد. اگر پیامدهای جسمی و روانی و اجتماعی سایر رفتارهای پرخطر، مانند سوء مصرف مواد، خشونت و ایدز را نیز در نظر بگیریم، آسیب‌های وارده چند برابر می‌شود. هر چند هیچ‌یک از بخش‌های جامعه از عواقب رفتارهای مذکور در امان نیستند، اما بعضی از گروه‌های اجتماعی از جمله جوانان در معرض خطر بیشتری قرار دارند، به طوری که بسیاری از قربانیان رفتارهای پرخطر در آینده، جوانان امروزی خواهند بود. بسیاری از جوانان در مقابله با بحران‌ها و دشواری‌های زندگی، دست به رفتارهایی می‌زنند که سلامت حال و آینده‌ی آنان را مورد تهدید جدی قرار می‌دهد (ناجی، ۱۳۹۰: ۴). در این میان، مطابق آمار سازمان پزشکی قانونی، شایع‌ترین علل مرگ و میر جوانان و نوجوانان زیر ۲۵ سال در ایران، در مرتبه‌ی اول، تصادفات رانندگی و سپس مسمومیت‌های ناشی از الکل، مواد مخدر و خودکشی بوده است (احمدی و معینی، ۱۳۹۴: ۲).

از طرفی، با توجه به ساختار سنی جوان کشور و نظر به اینکه جوانان، آسیب‌پذیرترین قشر جامعه در برابر بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز هستند، بدیهی است که هر گونه ضایعه

---

1. Tu & et al
2. Crosby & et al

و نارسایی در بهداشت جسمی و روانی و در نتیجه کاهش توانایی‌های این قشر حرکت-ساز، به گونه‌ای غیرقابل اجتناب به کندی در پیشرفت جامعه خواهد انجامید و از طرف دیگر، بروز این رفتارهای در درازمدت می‌تواند، اثرات منفی‌ای بر روی سلامتی آحاد جامعه نیز داشته باشد (سعادت‌ی، ۱۳۹۶: ۵). همچنین، فضاها‌ی شهری عرصه‌ی بروز فعالیت‌های اجتماعی ساکنان شهرهاست که ویژگی‌های این فضاها می‌تواند اثرات بسیاری بر رفتارها و فعالیت‌های در حال وقوع آن، داشته باشند (گیدنز، ۱۳۹۲: ۱۲). به طوری که میزان مواجهه با آسیب‌های اجتماعی از جمله قربانی شدن، ترس از جرم، مزاحمت، سرقت، تهدید و نزاع و درگیری به مراتب در کلانشهرها بیشتر است. شهرها با وجود تمام دستاوردهای مدنی، انسانی و توسعه‌ای که داشته‌اند امروزه مملو از عدم تعادل‌های فضایی، اجتماعی و زیست‌محیطی هستند که تمام فعالیت‌های انسانی و کالبدی را تهدید می‌کند؛ به طوری که می‌توان مدعی شد شهرها زادگاه مسائل اجتماعی هستند.

شهر تبریز نیز، به عنوان یکی از کلان‌شهرهای ایران، از این امر مستثنا نبوده و نتایج برخی مطالعات در این شهر حاکی از آن است که میانگین بزهکاری با مؤلفه‌های نندالیسم، خشونت، سرقت و تقلب، استعمال مواد مخدر، الکل و کجروی‌های فرهنگی برابر با ۴۵ درصد است (جعفری، ۱۳۸۹: ۱۰۲)، میانگین پرخاشگری روانی و فیزیکی نیز، برابر با ۶۲/۴۳ بوده است که میانگین مذکور، بالاتر از حد متوسط است (سعادت‌ی و عباس زاده، ۱۳۹۲: ۱۲۹)، میانگین گرایش به اغتشاشات شهری برابر با ۴۱/۱۳ درصد برآورد شده است (اسلامی بناب، ۱۳۹۲: ۹۳) و در مطالعه‌ی حسنی نیز ۴۶ درصد خشونت، ۱۵/۳ درصد سرقت، و نندالیسم ۴۶ درصد، مصرف مواد ۱۲/۹، کجروی جنسی ۴۲ درصد برآورد شده است (حسنی، ۱۳۹۴: ۱۴). از طرفی نزدیک به نیمی از جمعیت این کلان‌شهر (۴۶/۷۹ درصد) را جوانان تشکیل می‌دهند.

در این راستا عوامل سرمایه‌ای نظیر سرمایه‌ی اقتصادی (دسترسی به منابع اقتصادی)، سرمایه‌ی فرهنگی (آگاهی، دانش و تحصیلات) و سرمایه‌ی نمادین (افتخار، شناخت و

اعتبار) می‌تواند نقش بسزا و مؤثری را در رابطه با بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز ایفا نماید؛ در واقع رقابت و میزان برخورداری کنشگران از سرمایه‌های مذکور در میدان‌های اجتماعی می‌تواند در حرکت و تعیین مسیرهای آنان به سمت و سوق کنش‌های کم‌خطر یا برعکس، رفتارهای مخاطره‌آمیز مؤثر واقع شود. در این پژوهش نیز با تکیه بر دستگاه نظری پیر بوردیو، سعی بر آن است که میزان اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم سرمایه‌های اقتصادی، فرهنگی و نمادین، بر بروز رفتارهای پرخطر مورد بحث و بررسی و سنجش قرار گیرد.

پیشینه‌ی نظری

رفتارهای پرخطر رفتارهایی هستند که به طور عمدی انجام می‌شوند و پیامدهای نامشخصی به بار می‌آورند و احتمال دارد که این پیامدها برای سلامتی، شخص مضر باشند (هوگارد^۱، ۱۳۹۳: ۹۰). رفتار پرخطر، رفتاری است با پیامدهای نامطلوب که با احتمال آسیب یا لطمه همراه می‌شود. چنین رفتارهایی به طور مستقیم و غیر مستقیم در ارتباط با سلامت و رفاه افراد است (ریتچر^۲، ۲۰۱۰: ۲۶). به طور کلی، ارتکاب این رفتارها، به احتمال زیاد صدمه و آسیب دیدن فرد و به مراتب جامعه را به دنبال دارد (زوکerman^۳، ۲۰۰۶: ۵۲). در این بخش، به مهمترین تئوری‌های مطرح شده در حوزه‌ی رفتارهای پرخطر پرداخته می‌شود:

در نظریه‌ی زمان‌بندی بلوغ^۴ چارلز اروین^۵ بر تأثیر زمان‌بندی بلوغ زیستی (تکامل جنسی) در حوزه‌ی شناختی، خودپنداره‌ها، ادراک از محیط اجتماعی و ارزش‌های فردی تأکید می‌شود. این چهار عامل اجتماعی- روانی به نظر می‌رسد که بر بروز رفتارهای پرخطر از طریق توجه به مقوله‌ی ادراک خطر و خصوصیات گروه همسالان تأثیر می‌گذارند

-
1. Haugaard
  2. Ritchter
  3. Zuckerman
  4. Timing of Maturation Theory
  5. Charles Irwin

(احمدی جم، ۱۳۹۱: ۲۲). طبق نظریه‌ی محیطی - اجتماعی^۱ نیز، والدین و خانواده نقش مؤثری در بروز رفتارهای پرخطر از سوی اعضای خانواده بخصوص جوانان دارند. فرد ممکن است بروز رفتارهای پرخطر را به وسیله‌ی مشاهده و تقلید رفتار والدین یاد بگیرد. به طور مشخص، تأثیر ساختار خانواده و نظارت بر رفتارهای پرخطر جوانان با خصوصیات رابطه‌ی والد- فرزند می‌باشد. وجود میزان بالایی از اختلافات خانوادگی با افزایش بروز رفتارهای پرخطر در جوانان همراه خواهد بود. همچنین، براساس مدل زیستی- روانی و اجتماعی^۲، عوامل بیولوژیکی (جنسیت، ژنتیک و تأثیرات هورمونی)، روانشناختی (هیجان‌خواهی، افسردگی، اضطراب، استرس و عزت نفس پایین) و اجتماعی (سبک فرزندپروری نامناسب، تقلید از والدین درگیر در رفتارهای پرخطر، تأثیر دوستان و پایگاه اقتصادی- اجتماعی) بر بروز رفتارهای پرخطر تأثیر دارند (سالز و همکاران^۳، ۲۰۰۹: ۳۹-۴۳).

گاردنر^۴ در نظریه‌ی گزینش عقلانی خود، بر این باور است که نوجوان و جوان بدان سبب بیش از بزرگسالان به کارهای مخاطره‌آمیز می‌پردازد که در این دوره، محاسن انجام دادن این کارها از معایب آن بیشتر است، در حالی که در بزرگسالی معایب اقدام به رفتارهای پرخطر بر محاسن آن فزونی دارد. گاردنر با تأکید بیان می‌دارد که این قشر از افراد جامعه، به علت نامشخص بودن نسبی آینده، بیشتر از بزرگسالان خود را درگیر رفتارهای پرخطر می‌نمایند. نوجوان در مرحله‌ی انتقال به دوره بزرگسالی است و بسیاری از آنها چشم‌انداز روشنی از آینده ندارند. حتی آنهایی هم که آرمان‌های ویژه‌ای در سر می‌پرورانند از توانایی خود برای رسیدن به آنها اطمینان ندارند. گاردنر استدلال می‌کند که هنگام روبه رو شدن با بلا تکلیفی آینده، پاسخ عقلانی آن است که مزایای فوری خطر کردن در مقایسه با مزایای غیر قابل پیش‌بینی بودن آن در آینده تا حد اکثر

-
1. Environmental and Social Theory
  2. Bio-Psycho-Social model
  3. Sales & et al
  4. Gardner

مورد توجه قرار گیرد و به همین علت است که نوجوانان و جوانان احتمالاً بیش از بزرگسالان ریسک‌پذیر بوده و درگیر رفتارهای مخاطره‌آمیز می‌شوند. در واقع، آنان آینده‌ی عمدتاً نامطمئن را به خطر می‌اندازند و از حداکثر دستاوردهای فوری نسبتاً قابل پیش‌بینی بهره می‌برند. جوانان، احتمالاً بیش از بزرگسالان به فواید آنی و کوتاه‌مدت مخاطره‌پذیری و کمتر از آنها به پیامدهای منفی و درازمدت آن توجه می‌کنند (هوگارد، ۱۳۹۳: ۹۳).

در نظریه‌ی رفتار مسأله‌دار^۱، جسور و جسور^۲ به بررسی چگونگی رابطه عوامل شخصیتی و اجتماعی در بروز رفتارهای پرخطر پرداخته شده است. نظریه‌ی رفتار مسأله‌دار در قالب سه نظام تبیینی شخصیت، محیط و رفتار سازمان‌دهی شده است، این سه نظام در رابطه متقابل با یکدیگر هستند و به گونه‌ای سازمان می‌یابند که به پیامدی خاص منجر می‌شود یعنی، وضعیتی پویا که نوعی آمادگی برای رفتار مسأله‌دار را مشخص می‌سازد که مبنی بر احتمال بیشتر یا کمتر وقوع رفتار مذکور است (جسور و جسور، ۱۹۷۷: ۱۷). نظام شخصیت شامل شناخت اجتماعی، ارزش‌های فردی، انتظارات، عقاید و نگرش‌ها. نظام محیطی ادراک شده شامل عوامل اجتماعی با واسطه و بی واسطه مانند تأثیر دوستان، خانواده و انتظارات در مورد رفتارهای پرخطر است. نظام رفتار نیز شامل ساختارهای رفتار متعارف و رفتار پرخطر که در مخالفت با یکدیگر هستند. جسور معتقد است که رفتارهای پرخطر از اعتقاد افراد به استقلال از والدین و نفوذ عوامل محیطی ناشی می‌شود. در مقابل، ساختار رفتارهای معمولی و متعارف شامل رفتارهایی است که به سمت استانداردهای سنتی جامعه از رفتار مناسب گرایش دارند. طبق نظر وی، آمادگی رفتارهای مسأله‌دار موجب درگیری در دیگر رفتارهای مسأله‌دار و مشارکت کمتر در رفتارهای معمولی می‌شود (زامبंगा و همکاران^۳، ۲۰۱۴: ۲۶۱).

در ادامه به بررسی مفاهیم سرمایه‌ی اقتصادی، سرمایه‌ی فرهنگی و سرمایه‌ی نمادین

-
1. Problem Behavior Theory-PBT
  2. Jessor & Jessor
  3. Zamboanga

براساس دیدگاه نظری بوردیو پرداخته می‌شود:

در دستگاه نظری بوردیو، انواع سرمایه‌ها با مفاهیم دیگری چون میدان^۱، عادت واره^۲ و کنش^۳ قابل بررسی است. منظور بوردیو از میدان، حوزه‌ی تعامل دارای ساختار سلسله‌مراتبی است که در آن کنشگران به عمل می‌پردازند. به عبارتی، میدان شرایطی است که کنش در چارچوب آن صورت می‌گیرد (شارع پور، ۱۳۸۹: ۹۱). عادت‌واره نیز، به مجموعه‌ای نسبتاً ثابت از خلق و خواها گفته می‌شود که محصول تجربه‌های کنشگران در موقعیت‌های خاصی در ساختار اجتماعی است، ساختاری که کنش‌ها و بازنمودها را تولید می‌کند و به آن‌ها نظم می‌بخشد، در واقع، عادت‌واره همچون رهنمون‌های انعطاف‌پذیری عمل می‌کند که کنشگران از آن آگاه نیستند و به آسانی با فضای جدید انطباق می‌یابند (جلایی پور و محمدی، ۱۳۸۸: ۳۱۹). عادت‌واره ابزاری است که مردم به واسطه‌ی آن نظام‌های دوست‌داشتنی‌ها و دوست‌نداشتنی‌ها را توسعه می‌دهند؛ شیوه‌ای است که رویه‌های اجتماعی را شکل داده و تکرار می‌کنند و همچنین مجموعه‌ای از اصول و رویه‌های راهنماست که آنها در روابط خود با دیگران و اشیاء مورد استفاده قرار می‌دهند. آن مجموعه‌ای از گرایش‌های مورد استفاده در عمل است که به افراد در روابطشان با مردم و اشیاء در جهان اجتماعی جهت می‌دهد (بک و همکاران^۴، ۱۳۹۵: ۱۱۷). از نظر بوردیو، کنش نتیجه‌ی رابطه بین عادت‌واره و میدان است و قابل تقلیل به هیچ یک از آنها نیست. در واقع، کنش تابع ویژگی‌های کنشگر در تعامل با نیروی یک میدان خاص است (جمشیدیها و پرستش، ۱۳۸۶: ۱۵). به نظر وی، کنشگران، آدم‌های ماشینی از پیش برنامه‌ریزی شده نیستند که بتوانند پیامدهای رفتاری خود را پیش‌بینی نمایند، بلکه کنش‌های آنان محصول چیزی هستند که او آن را رابطه‌ای ناخودآگاه بین عادت‌واره و میدان می‌نامد. بوردیو این رابطه را با استفاده از معادله‌ی زیر

-
1. Field
  2. Habitus
  3. Action
  4. Back & et al

چنین خلاصه می‌کند:

کنش = میدان + (سرمایه × عادت‌واره). معادله‌ی مذکور را به این صورت می‌توان توضیح داد: کنش، نتیجه‌ی رابطه بین تمایلات شخص (عادت‌واره) و جایگاه او در میدان (سرمایه) است؛ به گونه‌ای که امکان بروز آن در شرایطی خاص فراهم می‌گردد. در این معادله در واقع، سه ابزار تفکر بوردیو یعنی عادت‌واره، میدان و سرمایه در ارتباط با یکدیگرند. بدین ترتیب کنش‌ها صرفاً نتیجه‌ی عادت‌واره‌ی فرد نبوده، بلکه نتیجه رابطه بین عادت‌واره‌ی شخص با وضعیت فعلی او هستند (بوردیو و واکوانت^۱، ۱۹۸۹: ۵۰).

سرمایه‌ی اقتصادی ثروت و پولی است که هر کنشگر اجتماعی در دست دارد و شامل تمام امکانات مادی، درآمدها و انواع منابع مالی است که در قالب مالکیت، جلوه‌ی نهادی پیدا می‌کند (فکوهی، ۱۳۸۴: ۳۰۰). این سرمایه از عوامل گوناگون تولید (املاک، کارخانجات، کار) و مجموعه دارایی‌های اقتصادی (درآمد، میراث، کالاهای مادی)، تشکیل شده است (بون ویتز^۲، ۱۳۹۱: ۶۷). سرمایه‌ی اقتصادی اغلب دارای امتیاز است زیرا به سادگی می‌توان آن را اندازه‌گیری کرد و در این زمینه تمایلی جهت سرمایه‌گذاری در انواع سرمایه‌های دیگر به صورت سرمایه‌ی اقتصادی وجود دارد. شاخص‌های سرمایه‌ی اقتصادی عبارتند از: بدهی (وام)، تساوی سرمایه، مالیات بر درآمد، پس‌انداز، تخفیف مالیات و امتیازات (فلورا و همکاران^۳، ۲۰۰۵: ۲۹۴). از مهمترین ویژگی سرمایه‌ی اقتصادی آن است که مستقیماً قابل تبدیل به پول است و می‌تواند به شکل حقوق مالکیت و درآمد افراد نهادینه شود (ویتنر^۴، ۲۰۰۰: ۲). از دیدگاه بوردیو سرمایه‌ی اقتصادی حالت بنیادی دارد به طوری که بر سطح سایر سرمایه‌ها نیز مؤثر واقع می‌شود. به سخن دیگر، می‌توان گفت که سرمایه‌ی اقتصادی سرمایه‌ی اولیه‌ی فرد است اما ممکن است پس از کسب آن، صاحب سرمایه در معرض تأثیرات عمیق و بزرگی قرار گیرد (گرنفل^۵،

-
1. Bourdieu & Wacquant
  2. Bonnewitz
  3. Flora et al
  4. Winter
  5. Grenfell

۳۳۶:۱۳۹۳). در واقع، در این نوع سرمایه ماهیت ابزاری و نفع شخصی در کنش بسیار آشکار می‌باشد (گرنفل و هاردی^۱، ۲۰۰۷:۲۴).

سرمایه‌ی فرهنگی نیز از نظر بوردیو، به مجموعه‌ای از توانمندی‌ها و عادت‌ها و طبع‌های فرهنگی از جمله دانش، زبان، سلیقه یا ذوق و سبک زندگی دلالت دارد (تایلر^۲، ۲۰۰۷:۱۹۹). بوردیو این نوع سرمایه را نوعی عادت‌واره می‌داند که فرد در طی مراحل جامعه‌پذیری و ورود به میادین مختلف اجتماعی آن را کسب می‌نماید (بوردیو و پاسرون^۳، ۱۹۹۰:۴۵). در واقع، این سرمایه بیشتر از خاستگاه طبقه‌ی اجتماعی مردم و تجارب آموزشی‌شان سرچشمه می‌گیرد (ریتزر^۴، ۱۳۸۷:۷۲۸). بوردیو سرمایه‌ی فرهنگی را شامل کاربرد زبان، عادت‌واره‌ها، جهت‌گیری‌ها و تمایلات می‌داند که وجوه پیچیده و ظریفی در نحوه‌ی رابطه فرد و زبان دارد. از نظر وی، سرمایه‌ی فرهنگی به مثابه‌ی دانشی است که افراد را قادر به تفسیر کدهای فرهنگی گوناگون می‌کند (جنکینز^۵، ۱۳۹۶:۱۷۸). وی سرمایه‌ی فرهنگی را همانا دانش، سلیقه، حساسیت‌ها و همچنین دارایی‌های مادی می‌داند که بر روی هم، این توانایی را به شخص می‌بخشند که مدعی داشتن نوعی ارزش یا افتخار باشد (هال و نیتس^۶، ۱۳۹۱:۱۹۷). به اعتقاد بوردیو، سرمایه‌ی فرهنگی به سه صورت تجلی می‌یابد:

نخست درونسازی در قالب گرایش‌های دیرپای انسان که که این امر در راستای تداوم و تلفیق تلاش‌های اولیه‌ی بوردیو در شکل‌بخشی به مفهوم عادت‌واره، بسیار مهم است. در واقع انباشت سرمایه‌ی فرهنگی نیازمند القاء و همگونی است که خود مستلزم صرف زمان بسیار و کار فردی عامل است. بودیو از این نوع سرمایه به عنوان سرمایه‌ی فرهنگی متجسد^۷ یاد می‌کند (شامپاین^۱، ۱۳۹۳:۳۱). این سرمایه با کالبد بدن فرد مرتبط است و به

1. Grenfell & Hardy
2. Taylor
3. Bourdieu & Passeron
4. Ritzer
5. Jenkins
6. Hall & Neitz
7. Embodied Cultural Capital

صورت مهارت و تربیت در فرد دیده می‌شود (سوروکا و رافائل^۲، ۲۰۰۶: ۱۶۸). در این نوع سرمایه اصول یک میدان با جسم و بدن شخص به صورت میل و جنبه‌های فیزیکی مانند لحن بیان یا حرکات بدن، طرز برخورد و سبک زندگی در هم آمیخته شده است (مور^۳، ۲۰۰۴: ۷۰).

در مرحله‌ی دوم، سرمایه‌ی فرهنگی به شکل دارایی فرهنگی و عینیت یافته مطرح می‌شود، متشکل از همه‌ی تابلوهای هنری، کتاب‌ها، لغت‌نامه‌ها، ابزارها، ماشین‌ها و... که در واقع اثر و یا حاصل اجرای فعالیت فرهنگی هستند. این دارایی‌های فرهنگی می‌توانند یا به صورت تملک مادی دیده شوند که فقط نیازمند سرمایه‌ی اقتصادی است (از جمله خرید کتاب و یا داشتن تابلو و...)، اما تعلق نمادین این اشیاء (یعنی فهم محتوای یک کتاب فلسفه، و یا رمزگشایی یک تابلو و یا تمجید از یک موسیقی و...) نیازمند وجود سرمایه‌ی فرهنگی درونی شده است.

در مرحله‌ی سوم در نهایت سرمایه‌ی فرهنگی به شکل نهادینه شده تجلی می‌یابد. به صورت عنوان‌های تحصیلی، گواهی‌نامه‌های واقعی که به صاحب خود، ارزشی قراردادی و ثابت در کنار حقوق تضمین شده توسط دولت اعطا می‌کنند (شامپاین، ۱۳۹۳: ۳۱). این نوع سرمایه در واقع عینیت بخشیدن به سرمایه‌ی فرهنگی از طریق مدارک دانشگاهی و تحصیلی است که خارج از دارایی‌های مادی و عینی فرهنگی، سرمایه تجسد یافته و بیولوژیکی واقعیت پیدا می‌کند. این کار از طریق کسب عناوین تحصیلی صورت می‌گیرد که به صورت قانونی و نهادی تأیید شده است (صالحی امیری و سپهرنیا، ۱۳۹۴: ۶۲). به طور خلاصه، بوردیو سه وضعیت گوناگون سرمایه‌ی فرهنگی را به این صورت از همدیگر متمایز می‌کند: نخست وضعیت اشتراکی و همکاری است. منظور از سرمایه‌ی فرهنگی در این وضعیت تمام صلاحیت‌های درونی شده و تصاحب‌شده‌ی بدنی، مهارت‌های فرهنگی، محتوای معلوماتی و شکل‌های معرفتی است، یعنی چیزی که به

-
1. Champagne
  2. Soroka & Rafaeli
  3. Moore

زبان کلاسیک آموزش نامیده می‌شود. دومین وضعیت، وضعیت عینی است. منظور از سرمایه‌ی فرهنگی در این وضعیت نقاشی‌ها آثار هنری، کتاب‌ها و چیزهای دیگری از این قبلی است که کنشگر می‌تواند در اختیار داشته باشد و سرانجام وضعیت نهادینه شده است، منظور از سرمایه‌ی فرهنگی در این وضعیت عنوان‌های تحصیلی است که کنشگر آنها را کسب کرده است (شوتس ایشل^۱، ۱۳۹۱: ۴۶۶).

سرمایه‌ی نمادین به هر گونه‌ی دارایی و سرمایه‌ی اطلاق می‌شود که دسته‌ای از کنشگران آن را درک می‌نمایند، به رسمیت می‌شناسند و برای آن ارزش قائل می‌شوند. این سرمایه از شأن و حیثیت شخص سرچشمه می‌گیرد، مجموعه ابزارهای نمادینی چون پرستیژ، احترام، قابلیت‌های فرد در رفتارها و گفته‌ها و نیز کوه و فرهمندی را به فرد اعطا می‌نماید. در واقع این سرمایه جز در احترام، بازشناسی، باورمندی و اعتبار دیگران به دست نمی‌آید و تا زمانی که باور دیگران را به همراه نداشته باشد، نمی‌تواند دوام بیاورد، ولی در صورتی که از سوی دیگران با پذیرش همراه باشد، آن شخص به مشروعیت دست می‌یابد (حسینی و کریمی، ۱۳۹۵: ۲۱). سرمایه‌ی نمادین، اساسی انسانی دارد و وابسته به انسان و قوای شناختی او است. این سرمایه ماهیت اجتماعی دارد و بنا بر باورهای مردم، فارغ از صواب یا ناصواب بودن آن، سرمایه به شمار می‌آید (وب^۲، ۲۰۱۲: ۱۵۲). افراد دارای سرمایه‌ی نمادین، متناسب با وضعیت میدانی که در آن واقع شده‌اند از موقعیت‌های خاصی برخوردار می‌شوند (گرنفل، ۱۳۹۳: ۱۸۵). این نوع سرمایه با مجموعه‌ای از مناسک (مانند برچسب و تشریفات) مطابقت دارد و با افتخار و بازشناسی مرتبط است. سرمایه‌ی نمادین تنها اعتبار و اقتداری است که برای یک کنشگر اجتماعی، به رسمیت شناخته شدن و برخوردار شدن از سه نوع سرمایه‌ی دیگر را امکان پذیر می‌کند. چنین امکانی درک این را میسر می‌سازد که جلوه‌های گوناگون رمزگان افتخار و قواعد رفتار مناسب صرفاً از تقاضاهای کنترل اجتماعی ناشی نمی‌شوند، بلکه توسط امتیازات اجتماعی که پیامدهای عینی دارند، برساخته شده‌اند (بون

---

1. Schutzzeichel
2. Webb

ویتز، ۱۳۹۱: ۶۸). سرمایه‌ی نمادین به وسیله‌ی شرف و حیثیت نمایان می‌شود و نوع متفاوتی از سرمایه است که افراد از طریق آن مشروعیت به دست می‌آورند (فاین، ۲۰۱۱: ۴۲). در این نوع سرمایه، فرد با نمادهایی که به کار می‌گیرد به سطوح دیگر سرمایه‌ی خود مشروعیت می‌بخشد (معصومی‌راد، ۱۳۹۳: ۱۳۸). به عقیده‌ی بوردیو سرمایه‌ی نمادین دارای ویژگی‌هایی به این قرار است: این سرمایه را نمی‌توان از شخص دارنده‌ی آن جدا نمود؛ این سرمایه تنها می‌تواند با گذشت زمان حاصل شود؛ طی روندی نظام‌مند از تلقین حاصل شده است؛ معرف عادت‌واره و رابط بین عامل و میدان است و برای کنشگر اجتماعی تا میزانی ارزش ایجاد می‌کند (بوردیو، ۲۰۰۶: ۱۰۵).

در یک نگاه کلی می‌توان گفت سرمایه‌ی اقتصادی دارایی‌های مادی افراد است که می‌تواند به صورت پول، یا کالاهای مادی مانند زمین، ماشین، مسکن و .... وجود داشته باشد و نکته‌ی حائز اهمیت در مورد سرمایه‌ی مذکور، سهولت تبدیل این نوع سرمایه به سرمایه‌های دیگر است. از نگاه بوردیو، سرمایه‌ی فرهنگی به مجموعه‌ای از توانمندی‌ها و عادت‌ها و طبع‌های فرهنگی از جمله دانش، زبان، سلیقه یا ذوق و سبک زندگی دلالت دارد. وی از سه نوع سرمایه‌ی فرهنگی تجسم‌یافته (درونی شده در ذهن و جسم فرد به عنوان مهارت و عادت‌واره)، عینیت‌یافته (نگهداری آثار فرهنگی نظیر کتاب، نقاشی و سایر آثار هنری) و نهادینه شده (اخذ مدارک از سوی نهادها و مؤسسات) یاد می‌کند؛ بوردیو، نهایتاً از سرمایه‌ی نمادین بحث می‌کند که منظور وی، اعتباری است که دیگران به واسطه‌ی به رسمیت شناختن یک داشته‌ی ارزشمند در فرد، برایش قائل می‌شوند و این بیش از هر چیز یعنی امکان به رسمیت شناخته شدن، مهم دانسته شدن، رؤیت‌پذیر بودن و سرانجام پذیرفته شدن توسط دیگران. براساس دستگاه نظری بوردیو، کنش‌های کنشگران در عرصه‌های مختلف اجتماعی ناشی از میزان سرمایه‌های است که آنان در رقابت با سایر کنشگران به دست می‌آورند و بر این اساس، می‌توان اذعان نمود که برخورداری از سرمایه‌های مذکور و همچنین، نوع رابطه بین سرمایه‌ها، می‌تواند در تمایل

و چه بسا اقدام به کنش‌ها و رفتارهای پرمخاطره از سوی افراد بویژه جوانان مؤثر باشد.

پیشینه‌ی تجربی

نتایج تحقیق اسدپور (۱۳۹۵)، با عنوان «بررسی میزان شیوع و گرایش به رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان کارشناسی دانشگاه تبریز و عوامل مرتبط با آن»، حاکی از آن است که تفاوت میانگین رفتارهای پرخطر برحسب جنسیت، وضعیت تأهل و رشته‌ی تحصیلی معنادار بوده است. همچنین، نتایج نشان داد که همبستگی بین متغیرهای سن، احساس محرومیت نسبی، با گرایش به رفتارهای پرخطر و شیوع آن، معنادار بوده است. نتایج تحقیق دارایی‌زاده (۱۳۹۳)، با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی اثرات عوامل ساختاری و سرمایه‌ای بر سبک زندگی ناسالم در بین جوانان شهر دلفان»، حاکی از آن است که میانگین سبک زندگی ناسالم (مصرف سیگار، مصرف قلیان، مشرف الکل و رانندگی پرخطر) به تفکیک جنسیت، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، اعضای خانوار، در بین پاسخگویان تفاوت معناداری به لحاظ آماری داشته است. همبستگی بین متغیرهای سن، میزان تحصیلات، سرمایه‌ی فرهنگی (عینیت یافته، نهادینه شده و تجسم یافته)، با سبک زندگی ناسالم معنادار و منفی بوده است.

بخشی از نتایج تحقیقی براتی‌مقدم (۱۳۹۳)، «رابطه‌ی سبک زندگی مخاطره آمیز و احساس امنیت در حوزه‌ی عمومی در میان جوانان شهر یزد» حاکی از آن است که میانگین سبک زندگی ناسالم، به تفکیک جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات، تفاوت معناداری در بین گروه‌های مورد بررسی داشته است.

تحقیقی تحت‌العنوان «بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر مورد مطالعه: دانش‌آموزان پسر دوره‌ی راهنمایی شهر اهواز»، توسط حسینی (۱۳۹۳)، انجام شده است. قسمتی از نتایج حاکی از آن است که رابطه بین متغیرهای احساس محرومیت نسبی، پایگاه اجتماع - اقتصادی و سطح تحصیلات والدین با گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر معنادار بوده است.

بخشی از نتایج تحقیق پروین (۱۳۹۳)، با عنوان «ارزیابی پیامدهای اجتماعی - فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان (خصوصی)»، نشان داد که در بین خوابگاه‌های دانشجویی دولتی و خودگردان رفتارهای پرخطر مانند مصرف سیگار، تماشای سایت‌ها و فیلم‌های غیرمجاز (هرزه‌نگاری)، مصرف قلیان، روابط جنسی نامشروع، مصرف داروهای آرام‌بخش، شرکت در پارتی‌های دوستانه و مختلط دارای بیشترین شیوع در بین دانشجویان است. فقر سرمایه‌ی فرهنگی به عنوان یکی از عامل‌های اصلی در گرایش به رفتارهای پرخطر در درون خوابگاه‌ها گزارش شده است.

نتایج پژوهش دهقان دهنوی (۱۳۹۲) با عنوان: «بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین جوانان (مطالعه‌ی موردی: دانشجویان دانشگاه یزد)»، حاکی از آن است که بین سرمایه‌ی فرهنگی کل و ابعاد (تجسم‌یافته و نهادینه‌شده) با تمامی ابعاد رفتارهای پرخطر (مصرف به مواد مخدر، مصرف سیگار، مصرف الکل، رابطه با جنس مخالف و رانندگی خطرناک)، بجز بعد خشونت و پرخاشگری، رابطه‌ی معنادار و منفی‌ای به دست آمد.

بخشی از نتایج پژوهش رحیمی (۱۳۹۲)، با عنوان «رفتار سلامت و عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: شهروندان شهر ارومیه)»، نشان داد که میانگین رفتار سلامت براساس قومیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، سطح تحصیلات، مناطق محل سکونت، تفاوت معناداری داشته است که رابطه‌ی خطی‌ای بین متغیرهای سواد سلامت، سرمایه‌ی فرهنگی (عینی و ذهنی) و سرمایه‌ی اقتصادی با رفتار سلامت معنادار بوده است.

تحقیقی با عنوان «درک انعطاف‌پذیری نوجوانان زن نسبت به حاملگی در تانزانیا»، توسط پیففر و همکاران^۱ (۲۰۱۷)، مورد مطالعه است. نتایج حاکی از آن بود که رابطه‌ی منفی و معناداری بین سرمایه‌های اجتماعی، سرمایه‌ی اقتصادی، سرمایه‌ی فرهنگی و سرمایه‌ی نمادین با رابطه‌ی جنسی نایمن که منجر به بارداری نوجوانان می‌گردد وجود داشته است، همچنین تأثیر سرمایه‌ی فرهنگی بر متغیر وابسته بیشتر از سایر سرمایه‌ها بوده است.

تحقیقی با عنوان «تأثیر سرمایه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در درک نابرابری‌های بهداشتی: کاربرد دیدگاه بورديو در تحقیق بر روی ادراکات سلامت جسمانی و روانی»، توسط پینکستن و لیونز^۱ (۲۰۱۴)، انجام شده است. بخشی از نتایج نشان داد که بین سرمایه‌ی اقتصادی و سرمایه‌ی اجتماعی، سرمایه‌ی فرهنگی (نهاده شده و تجسم‌یافته) با ادراکات سلامت جسمانی و روانی (مصرف سیگار، مصرف الکل، مصرف مواد مخدر، رفتار جنسی، فعالیت ورزشی، اختلالات روانی)، همبستگی منفی‌ای به دست آمد.

نتایج پژوهش وانگ و همکاران^۲ (۲۰۱۳) با عنوان «مصرف مواد، رفتارهای جنسی، افکار خودکشی و تلاش در میان جوانان: یافته‌های پیمایش رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان گوانگژو»^۳، نشان داد که سرمایه‌ی فرهنگی خانواده، تأثیر معناداری بر بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان دارد.

نتایج پژوهش گوتیرز و آتیئزو^۴ (۲۰۱۱) با عنوان «وضعیت اجتماعی-اقتصادی، شهری و رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان مکزیکی: تجزیه و تحلیل سه پیمایش مقطعی»، نشان داد که بین سطوح پایین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و بروز رفتارهای پرخطر رابطه‌ی معنادار و مثبتی حاصل آمد.

بخشی از نتایج پژوهش کارسول^۵ (۲۰۰۷)، با عنوان «بزهکاری در میان جوانان آمریکایی آفریقایی تبار و ارتباط آن با وابستگی به والدین، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و همسالان»، نشان داد که پایگاه اقتصادی - اجتماعی، رابطه‌ی منفی و معناداری با رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان داشته است.

تحقیقی با عنوان «پیمایش رفتارهای پرخطر جوانان: بانکوک، تایلند»، با نمونه‌ی ۲۳۱۱ نفر از دانش‌آموزان و به شیوه‌ی پیمایش توسط روانگ کانچاناستر و همکاران^۶ (۲۰۰۵)، به انجام

1. Pinxten & Lievens
2. Wang et al
3. Guangzhou
2. Gutierrez & Atienzo
5. Carswell
6. Ruangkanhasetr et al

رسیده است. نتایج حاکی از آن است که بین متغیرهای سن، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، تحصیلات، اعتیاد والدین، تشش و تضاد خانوادگی، محیط اجتماعی با رفتارهای پرخطر (رانندگی خطرناک، خشونت، خودکشی، مصرف سیگار، مصرف الکل و مصرف مواد مخدر رابطه‌ی معناداری حاصل آمد.

نتایج تحقیق رافائل و گرین^۱ (۲۰۰۵)، با عنوان «سرمایه‌ی اقتصادی خانواده به عنوان عاملی تعیین‌کننده در رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان» حاکی از آن است که سرمایه‌ی اقتصادی خانواده رابطه‌ی منفی و معکوسی با هم‌وقوعی رفتارهای پرخطر مصرف الکل، مصرف سیگار، مصرف مواد مخدر و رابطه‌ی جنسی پرخطر داشته است؛ به طوری که جوانان متعلق به خانواده‌هایی که از سرمایه‌ی اقتصادی کمتری برخوردارند، بیشتر از سایر خانواده‌ها درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند (به نقل از لاو و همکاران^۲، ۲۰۰۷).

بخشی از نتایج تحقیق انیرت اسمیت^۳ (۲۰۰۴)، با عنوان «مقایسه‌ی رفتارهای مخاطره‌آمیز سلامتی میان دانشجویانی که نیازمند ثبت نام در دوره‌ی سلامتی می‌باشند با دانشجویان که در این دوره ثبت نام و شرکت کرده‌اند»، نشان داد که همبستگی بین نوع روابط با والدین، محیط دانشگاهی، نظارت و کنترل، سن، پایگاه اقتصادی - اجتماعی، با بروز رفتارهای پرخطر معنادار بوده است.

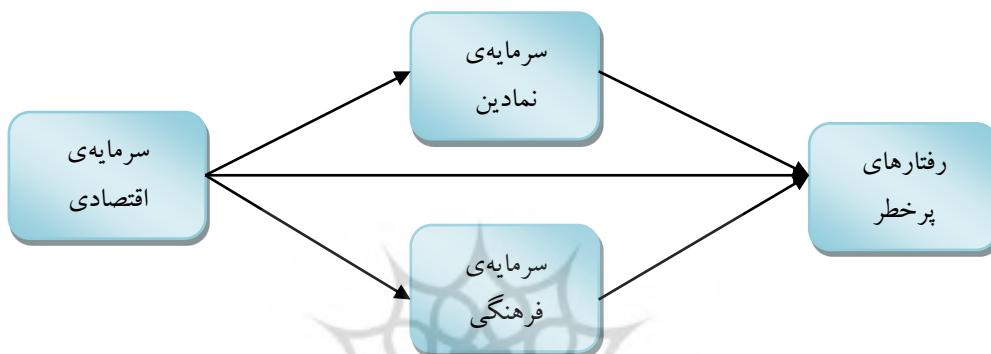
نتایج پژوهش سالی^۴ (۲۰۰۲)، با عنوان «جوانان در معرض خطر: تجزیه و تحلیل رفتارهای بهداشتی دانش‌آموزان بخش روانوک»، نشان داد که متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی، حمایت اجتماعی، اعتماد به مسئولان مدرسه، مشارکت در فعالیت‌های جمعی، آگاهی از پیامدهای رفتارهای مخاطره‌آمیز، تأثیر مثبت و معناداری با بروز رفتارهای پرخطر داشته است. نتایج پژوهش استیونس و گریفین^۵ (۲۰۰۱)، با عنوان «رفتارهای پرخطر جوانان: پیمایش و

-
1. Refaeli & Green
  2. Lau & et al
  3. Enyeart Smith
  4. Sallee
  5. Roanoke
  6. Stevens & Griffin

نتایج»، حاکی از آن است که همبستگی معناداری بین عوامل خانوادگی و عوامل محیطی با بروز رفتارهای پرخطر وجود دارد.

مدل نظری تحقیق

براساس مباحث نظری و پیشینه‌های تجربی یاد شده، مدل نظری تحقیق به صورت زیر تدوین شده است:

فرضیه‌های تحقیق

با توجه به پیشینه‌ی نظری و تجربی مطرح شده، فرضیه‌های پژوهش حاضر به شکل زیر طراحی می‌گردد:

- بین سرمایه‌ی فرهنگی و میزان بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز رابطه وجود دارد.
- بین سرمایه‌ی نمادین و میزان بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز رابطه وجود دارد.
- بین سرمایه‌ی اقتصادی و میزان بروز رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهر تبریز رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی

نوع پژوهش حاضر براساس نحوه‌ی گردآوری داده‌ها پیمایشی است و براساس هدف تحقیق، از نوع کاربردی بوده و از لحاظ میزان ژرفایی جزء تحقیقات پهنانگر بوده و با

در نظر گرفتن معیار زمان، مقطعی است، یعنی در پژوهش حاضر داده‌ها در مورد چندین صفت مورد مطالعه در مقطعی از زمان (۱۳۹۶-۱۳۹۵) گردآوری شده است. جامعه‌ی آماری در این پژوهش، کلیه‌ی افراد سنین ۱۵-۳۴ سال شهر تبریز هستند که براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، تعداد آنها ۵۷۹۶۹۴ نفر است. تعداد نمونه‌ی آماری پژوهش نیز با استفاده از فرمول آماری کوکران ۶۳۰ نفر برآورد شده است. روش نمونه‌گیری نیز، از نوع نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای است و افراد نمونه به صورت تصادفی از هر منطقه‌ی شهرداری (خوشه) و به تفکیک جنسیت به نسبت سهمی که در کل جامعه‌ی آماری دارند، تعیین و به صورت تصادفی برای گردآوری اطلاعات انتخاب شدند.

همچنین، برای سنجش کلیه‌ی متغیرها از پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته استفاده شده است و نوع اعتبار این ابزارها، اعتبار محتوایی از نوع صوری و سازه‌ای است؛ به این ترتیب که اعتبار پرسشنامه‌ی رفتارهای پرخطر، از طریق تکنیک تحلیل عاملی تأییدی مرتبه‌ی دوم^۱ با استفاده از نرم‌افزار Smart-PLS مورد سنجش قرار گرفته است. متغیر رفتارهای پرخطر در این تحقیق با چهارده مؤلفه (متغیر پنهان مرتبه‌ی اول) شامل خشونت، رانندگی خطرناک، مصرف خودسرانه‌ی دارو، خودکشی، هرزه‌نگاری اینترنتی (سایبر سکس)، تغذیه‌ی ناسالم، عدم تحرک، اعتیاد به شبکه‌های مجازی، مصرف سیگار، مصرف قلیان، مصرف مشروب، مصرف مواد مخدر، رابطه‌ی جنسی ناسالم و قمارکردن، در قالب طیف لیکرت و در سطح سنجش رتبه‌ای مورد سنجش قرار گرفته است. برای بررسی اعتباردرونی (همگرا) مدل، از شاخص متوسط وریانس استخراج شده (AVE) استفاده شده است، برای این شاخص حداقل مقدار قابل قبول طبق نظر مگنر و همکاران ۰/۴ است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲: ۱۳۷). این شاخص برای تمامی ابعاد سازه‌ی رفتار پرخطر بالای ۰/۴ بوده و در حد قابل قبولی است، به این معنی که متغیرهای پنهان مورد نظر توانسته‌اند بالای ۴۰ درصد واریانس مشاهده‌ی پذیرهای خود را تبیین نمایند و در

---

1. Second Order Confirmatory Factor Analysis

نتیجه روایی همگرای مدل حاضر مورد تأیید است. برای آزمون برازش و کیفیت مدل اندازه‌گیری نیز از شاخص اشتراک با روایی متقاطع (CV Com^۱)، استفاده شده است. مقادیر مثبت این شاخص، نشان از کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری دارد (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۳:۱۴۶). در این پژوهش نیز، مطابق یافته‌ها، مقادیر به دست آمده برای شاخص CV Com، همگی مثبت بوده بنابراین کیفیت مدل اندازه‌گیری مورد تأیید می‌باشد.

برای برآورد پایایی گویه‌های متغیرهای پنهان مدل اندازه‌گیری، از تکنیک آلفای کرونباخ^۲ و پایایی مرکب^۳، (p دلونین - گلدشتاین)، استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون آلفای کرونباخ حاکی از آن است که ضرایب به دست آمده برای تمامی متغیرهای پنهان در مدل اندازه‌گیری، بالاتر از ۰/۶ بوده و در حد قابل قبولی است. به دلیل برتری پایایی مرکب، نسبت به آلفای کرونباخ، برای بررسی همسانی درونی مدل اندازه‌گیری، از این شاخص نیز استفاده شده است؛ نتایج به دست آمده شاخص پایایی مرکب برای تمامی متغیرهای پنهان حاضر در مدل، بالاتر از ۰/۷ بوده و در حد قابل قبولی است که نشان از پایایی مناسب مدل اندازه‌گیری است. پایایی ترکیبی به دست آمده برای سازه‌ی رفتارهای پرخطر نیز برابر با ۰/۹۳۰ است (جدول شماره ۱).

جدول شماره (۱): نتایج و اجزاء تحلیل عاملی تأییدی و ضرایب پایایی هر یک از مؤلفه‌های

سازه‌ی رفتار پرخطر

CV Com	پایایی ترکیبی	پایایی	AVE	مؤلفه‌های رفتار پرخطر
۰/۶۸۷	۰/۸۹۹	۰/۸۵۳	۰/۶۹۱	خشونت
۰/۵۸۲	۰/۸۷۳	۰/۸۲۲	۰/۵۸۲	رانندگی خطرناک
۰/۴۱۴	۰/۷۶۸	۰/۷۰۶	۰/۴۶۰	مصرف خودسرانه‌ی دارو
۰/۷۶۵	۰/۹۵۹	۰/۹۵۲	۰/۷۷۴	خودکشی
۰/۷۷۶	۰/۹۶۵	۰/۹۵۹	۰/۷۷۷	هرزه‌نگاری اینترنتی (سایبر سکس)
۰/۴۰۳	۰/۷۱۳	۰/۷۰۰	۰/۴۱۲	تغذیه ناسالم

1. CV-Communality
2. Cronbachs Alpha
3. Composite Reliability

۰/۶۶۶	۰/۸۴۶	۰/۸۵۳	۰/۶۲۵	تحرک ناکافی
۰/۷۴۵	۰/۹۴۹	۰/۹۵۸	۰/۷۴۴	اعتیاد به شبکه‌های مجازی
۰/۷۳۵	۰/۹۴۷	۰/۹۵۶	۰/۷۳۲	مصرف سیگار
۰/۸۸۳	۰/۹۷۳	۰/۹۷۸	۰/۸۸۳	مصرف قلیان
۰/۷۰۱	۰/۹۵۶	۰/۹۶۲	۰/۶۹۷	مصرف مشروب
۰/۶۴۷	۰/۹۱۹	۰/۹۳۵	۰/۶۲۳	مصرف مواد مخدر
۰/۶۹۰	۰/۹۵۸	۰/۹۶۳	۰/۶۸۸	رابطه‌ی جنسی ناسالم
۰/۷۱۴	۰/۹۲۴	۰/۹۳۹	۰/۷۰۹	قمار کردن
۰/۵۲۷	۰/۹۸۰	۰/۹۳۰	۰/۴۰۰	سازه‌ی رفتار پرخطر

برای برآورد اعتبار تشخیصی (واگرا^۱) مدل، از روش ماتریس فورنل و لارکر^۲ استفاده شده است، طبق این معیار جذر شاخص AVE، یک متغیر پنهان باید بیشتر از همبستگی آن متغیر پنهان با متغیرهای پنهان دیگر باشد (سید عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۶۱). در پژوهش حاضر نیز، براساس نتایج ماتریس فورنل و لارکر، مقادیر جذر AVE، برای تمام متغیرهای پنهان (مؤلفه) که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار دارند، از مقدار همبستگی میان آنها، که در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی قرار گرفته‌اند، بیشتر است (جدول شماره ۲).

جدول شماره (۲): ماتریس سنجش روایی تشخیصی (واگرا) فورنل - لارکر

مؤلفه	خشونت	رانندگی خطرناک	مصرف خودسرانه دارو	خودکشی	هرزه‌نگاری اینترنتی	تغذیه ناسالم	علم تحرک	اعتیاد به شبکه‌های مجازی	مصرف سیگار	مصرف قلیان	مصرف مشروب	مصرف مواد	رابطه‌ی جنسی ناسالم	قمار کردن
خشونت	۰/۸۳۱													
رانندگی خطرناک	۰/۴۳۶	۰/۷۶۲												

1. Discriminant Validity
2. Fornell & Larcker

مؤلفه	خشنونت	رانندگی خطرناک	مصرف خودسرانه دارو	خودکشی	هرزه‌نگاری اینترنتی	تغذیه ناسالم	عدم تحرک	اعتیاد به شبکه‌های مجازی	مصرف سیگار	مصرف قلیان	مصرف مشروب	مصرف مواد	رابطه‌ی جنسی ناسالم	قمار کردن
مصرف خودسرانه دارو	۰/۵۵۰	۰/۴۱۰	۰/۶۷۸											
خودکشی	۰/۸۲۳	۰/۳۴۰	۰/۶۵۳	۰/۸۷۹										
هرزه‌نگاری اینترنتی	۰/۴۴۷	۰/۴۶۸	۰/۵۳۶	۰/۴۱۸	۰/۸۸۱									
تغذیه‌ی ناسالم	۰/۲۸۵	۰/۱۶۶	۰/۱۷۳	۰/۲۲۷	۰/۳۲۰	۰/۶۴۱								
عدم تحرک	۰/۲۴۱	۰/۲۳۸	۰/۱۱۴	۰/۱۴۷	۰/۰۴۰	۰/۰۵۷	۰/۸۱۶							
اعتیاد به شبکه‌های مجازی	۰/۷۶۵	۰/۵۵۳	۰/۵۷۹	۰/۷۶۰	۰/۴۷۰	۰/۳۷۶	۰/۲۴۱	۰/۸۶۳						
مصرف سیگار	۰/۶۵۵	۰/۴۳۵	۰/۵۹۲	۰/۶۹۷	۰/۶۵۳	۰/۲۰۶	۰/۰۲۸	۰/۶۰۲	۰/۸۵۷					
مصرف قلیان	۰/۵۲۱	۰/۴۰۸	۰/۶۲۸	۰/۶۳۲	۰/۴۷۷	۰/۰۲۵	۰/۰۴۱	۰/۵۳۸	۰/۷۹۱	۰/۹۳۹				
مصرف مشروب	۰/۴۶۵	۰/۴۹۷	۰/۶۶۳	۰/۴۷۴	۰/۶۸۴	۰/۲۴۸	۰/۲۲۰	۰/۴۱۰	۰/۶۵۷	۰/۶۸۶	۰/۸۳۷			
مصرف مواد مخدر	۰/۵۲۰	۰/۵۶۲	۰/۵۷۶	۰/۵۶۰	۰/۷۲۱	۰/۲۹۳	۰/۲۶۴	۰/۵۸۰	۰/۷۰۱	۰/۵۳۴	۰/۷۰۱	۰/۸۰۴		
رابطه‌ی جنسی ناسالم	۰/۲۳۵	۰/۴۸۰	۰/۴۶۹	۰/۲۸۹	۰/۷۵۷	۰/۱۸۹	۰/۰۰۸	۰/۲۷۸	۰/۶۰۰	۰/۵۷۱	۰/۸۰۰	۰/۵۸۱	۰/۸۳۰	

مؤلفه	خوشونت	رانندگی خطرناک	مصرف خودسرانه دارو	خودکشی	هرزه‌نگاری اینترنتی	تغذیه ناسالم	عدم تحرک	اعتیاد به شبکه‌های مجازی	مصرف سیگار	مصرف قلیان	مصرف مشروب	مصرف مواد	رابطه‌ی جنسی ناسالم	قمار کردن
جنسی ناسالم														
قمار کردن	۰/۲۳۱	۰/۳۲۲	۰/۲۵۵	۰/۵۵۶	۰/۴۴۱	۰/۳۷۹	۰/۱۲۲	۰/۴۰۲	۰/۲۸۱	۰/۱۳۹	۰/۳۴۴	۰/۲۶۹	۰/۱۴۵	۰/۸۲۳

نتایج حاصل از تحلیل عاملی سازه‌ی سرمایه‌ی فرهنگی نیز حاکی از آن است که مقدار آزمون KMO^1 برابر با $0/714$ بوده بنابراین داده‌های پژوهش به تعدادی عامل‌های زیربنایی و بنیادی قابل تقلیل هستند و تعداد نمونه برای انجام تحلیل عاملی مناسب است. لازم به ذکر است که حداقل مقدار قابل قبول برای این آزمون $0/60$ است (اخوان مهدوی، $1393:297$). همچنین معناداری آزمون بارتلت^۲ ($Sig=0/000$)، نشان می‌دهد که تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مناسب بوده و فرض شناخته بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود. مطابق یافته‌ها، دو عامل سرمایه‌ی فرهنگی عینیت یافته و سرمایه‌ی فرهنگی تجسد یافته، دارای مقادیر ویژه‌ی بالاتر از یک هستند، یعنی گویه‌های سازه متغیر سرمایه‌ی فرهنگی قابل تقلیل به دو عامل فوق است، در مجموع، دو بعد مذکور توانسته‌اند $64/9$ درصد از واریانس گویه‌ها را تبیین نمایند. همچنین برای برآورد پایداری درونی گویه‌هایی که به سنجش متغیر سرمایه‌ی فرهنگی اختصاص یافته بودند، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد؛ ضرایب پایایی به دست آمده، نشان می‌دهد که گویه‌ها از پایداری درونی بالایی برخوردارند (جدول شماره‌ی ۳).

جدول شماره‌ی (۳): نتایج و اجزاء تحلیل عاملی گویه‌ها و ضریب پایایی هر یک از ابعاد متغیر

1. Kaiser-Meyer- Olkin
2. Bartlett Test

سرمایه‌ی فرهنگی

ضریب پایایی کل	ضریب پایایی هر عامل	آزمون KMO	آزمون بارتلت		کل واریانس تبیین شده	واریانس تبیین شده هر عامل	مقادیر ویژه هر عامل	بار عاملی	گویه‌ها	سرمایه فرهنگی							
			مقدار	sig													
/۸۷۸	۰/۸۸۰	۰/۷۱۴	۰/۰۰۰	۱۹۲/۳۰	٪۶۴/۹	۴۸/۲۱	۴/۸۲	۰/۷۸۱	بازدید از مکان‌های تاریخی	بعد عینیت یافته							
								۰/۸۷۷	بازدید از نمایشگاه‌ها								
								۰/۸۹۶	شرکت در کلاس هنری								
								۰/۷۷۲	خرید کتاب								
								۰/۷۲۹	محصولات فرهنگی								
								۰/۴۹۱	گوش دادن به موسیقی								
	۰/۷۹۳														۰/۷۸۸	آشنایی با زبان‌های خارجی	بعد تجسد- یافته
															۰/۵۷۶	مهارت در کارهای ذوقی	
															۰/۸۹۷	توانایی کار با کامپیوتر	
															۰/۷۳۸	موفقیت تحصیلی	

برای برآورد اعتبار مقیاس‌های سرمایه‌ی نمادین و سرمایه‌ی اقتصادی از اعتبار صوری از نوع اعتبار محتوایی استفاده شده است که بر این اساس، گویه‌های طراحی شده برای هر یک از متغیرهای مذکور براساس نظرات متخصصان و اهل فن، مورد پالایش و

اعتبارسنجی قرار گرفت. ضرایب پایایی حاصل از آزمون الفای کرونباخ برای متغیرهای مذکور نیز، بالاتر از ۰/۷ بوده و در حد مناسب و قابل قبولی است (جدول شماره‌ی ۴).

جدول شماره (۴): ضریب پایایی متغیرهای سرمایه‌ی نمادین و سرمایه‌ی اقتصادی

متغیر	گویه‌ها	ضریب پایایی
سرمایه‌ی نمادین	موقعیت اجتماعی من در جامعه ارزشمند است.	۰/۷۰۷
	من در بین دوستان و اطرافیانم جایگاه ویژه‌ای دارم.	
	در زندگی افتخارات زیادی کسب کرده‌ام.	
	آدم موفق‌تری در زندگی‌ام هستم.	
	می‌توانم به راحتی نظراتم را در جمع به کرسی بنشانم.	
سرمایه‌ی اقتصادی	درآمد خانواده ما در حد خوبی است.	۰/۸۰۲
	از درآمد می‌توانم پس‌انداز کنم.	
	از نظر امرار و معاش در مضیقه نیستیم.	
	معمولاً اقساط وام‌های بانکی ما عقب نمی‌افتد.	
	برای تأمین هزینه‌های زندگی مجبور به قرض گرفتن می‌شویم.	
	توان تأمین هزینه‌های مختلف زندگی را داریم.	

یافته‌های توصیفی پژوهش

مطابق نتایج پژوهش، ۵۰/۳ درصد، معادل ۳۱۷ نفر از پاسخگویان را مردان و ۴۹/۷ درصد، معادل ۳۱۳ نفر از آنان را زنان تشکیل داده‌اند؛ ۶۰/۵ درصد از نمونه‌ی مورد مطالعه، مجرد، ۳۷/۱ درصد متأهل و ۱/۷ درصد مطلقه و ۰/۶ درصد همسر فوت شده گزارش شده است؛ همچنین، در بین نمونه‌ی آماری مورد مطالعه، بیشتر پاسخگویان (۳۴/۶ درصد)، دارای مدرک لیسانس بوده‌اند، و دارندگان مدرک دیپلم نیز با ۲۵/۶ درصد در رتبه‌ی بعدی قرار داشته‌اند. میانگین سن پاسخگویان مورد مطالعه نیز، ۲۴/۵۶ سال گزارش شده است. نتایج آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش نیز حاکی از آن است که میانگین برآورد شده برای سازه‌ی سرمایه‌ی فرهنگی برابر با ۲۵/۴۰ و انحراف

معیار آن ۵/۵۶ است. حد پایین متغیر مذکور ۱۰، حد بالای آن ۴۰ و دامنه‌ی تغییرات نیز ۳۰ است. میانگین درصدی به دست آمده نیز برای سازه‌ی سرمایه‌ی فرهنگی در حد متوسط رو به بالاست. میانگین متغیر سرمایه‌ی نمادین با انحراف معیار ۳/۵۳، ۱۲/۵۴ است. مینیمم متغیر سرمایه‌ی نمادین ۵، ماکزیمم آن ۲۰ و دامنه تغییرات برابر با ۱۵ است. میانگین درصدی نیز برای متغیر مذکور، بالاتر از حد متوسط برآورد شده است. میانگین نمرات پاسخگویان برای متغیر سرمایه‌ی اقتصادی ۱۵/۱۲ با انحراف معیار ۳/۷۲ است، به طوری که کرانه‌ی پایین نمرات ۶، کرانه‌ی بالای آن ۲۴ و دامنه‌ی تغییرات در نمونه‌ی مورد بررسی ۱۸ است. میانگین درصدی این متغیر برابر با ۶۳ درصد است که بالاتر از حد متوسط برآورد شده است. میانگین حاصل برای سازه‌ی رفتارهای پرخطر نیز، با انحراف معیار ۴۴/۴۷ برابر با ۱۶۲/۲۷ برآورد شده است، در این میان، کرانه‌ی پایین نمرات این متغیر، ۱۰۶، کرانه‌ی بالای آن ۳۲۶ و دامنه تغییر نمرات ۲۲۰ بوده است. همچنین میانگین درصدی سازه‌ی رفتارهای پرخطر با ماکزیمم ۱۰۰ و مینیمم ۰، ۴۹/۷۷ درصد بوده است که میانگین مذکور، در نمونه‌ی مورد مطالعه در حد متوسطی قرار دارد.

نتایج آزمون همبستگی

برای سنجش همبستگی بین متغیرهای مستقل و رفتارهای پرخطر از ضریب همبستگی r پیرسون استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که همبستگی بین سرمایه‌ی فرهنگی عینیت‌یافته با مؤلفه‌های خشونت، رانندگی خطرناک، هرزه‌نگاری، تغذیه ناسالم، تحرک ناکافی، اعتیاد به شبکه‌های مجازی، استعمال سیگار، استعمال قلیان، مصرف مشروب و رابطه‌ی جنسی ناسالم با اطمینان ۹۹ درصد و در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۱ به تأیید رسید، رابطه‌ی متغیر یاد شده با مؤلفه‌های خوددرمانی و مصرف مواد مخدر با اطمینان ۹۵ درصد و در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ مورد تأیید واقع شد، نوع روابط نیز منفی و معکوس است. همبستگی بین سرمایه‌ی فرهنگی تجسدیافته و مؤلفه‌های خوددرمانی، هرزه‌نگاری، تغذیه ناسالم، تحرک ناکافی، اعتیاد به شبکه‌های مجازی، استعمال سیگار، استعمال قلیان، مصرف مشروب با خطای کوچکتر از

۰/۰۱ معنادار بوده است، همچنین، همبستگی بین این متغیر با مؤلفه‌های خشونت و قمار کردن در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ مورد تأیید است، نوع همبستگی نیز منفی و معکوس برآورد شده است. رابطه‌ی خطی بین سازه‌ی سرمایه‌ی فرهنگی با تمام مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر بجز خودکشی، مصرف مواد مخدر، قمار کردن و سازه‌ی رفتار پرخطر با اطمینان ۹۹ درصد و در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۱ به لحاظ آماری مورد تأیید است، نوع روابط حاصل نیز منفی و معکوس بوده است، به این معنا که با افزایش سرمایه‌ی فرهنگی جوانان، میزان بروز رفتارهای پرخطر در بین آنان کاهش می‌یابد، عکس رابطه نیز مورد تأیید است.

مطابق یافته‌ها، همبستگی بین متغیر سرمایه‌ی نمادین با مؤلفه‌های خشونت، اعتیاد به شبکه‌های مجازی، مصرف مشروب، مصرف مواد مخدر و سازه‌ی رفتار پرخطر با اطمینان ۹۹ درصد و در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۱ معنادار بوده است، رابطه‌ی خطی بین سرمایه‌ی نمادین و هزینه‌نگاری نیز در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ مورد تأیید واقع شده است، نوع روابط به دست آمده نیز منفی و معکوس است، به این معنا که با افزایش سرمایه‌ی نمادین جوانان مورد مطالعه، میزان بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز کاهش می‌یابد و برعکس. همچنین، همبستگی بین متغیر سرمایه‌ی اقتصادی با مؤلفه‌های خشونت، رانندگی، خود درمانی، هزینه‌نگاری، استعمال سیگار، استعمال قلیان، مصرف مشروب، رابطه‌ی جنسی ناسالم و سازه رفتار پرخطر با اطمینان ۹۹ درصد و با خطای کمتر از ۰/۰۱ و با مؤلفه‌ی مصرف مواد مخدر با اطمینان ۹۵ درصد و با خطای کمتر از ۰/۰۵ معنادار است، نوع روابط به دست آمده منفی و معکوس بوده است (جدول شماره ۵).

جدول شماره (۵): آزمون همبستگی بین متغیرهای مستقل و رفتارهای پرخطر

متغیر										
سرمایه‌ی اقتصادی		سرمایه‌ی نمادین		سرمایه‌ی فرهنگی						رفتار پرخطر
				سرمایه‌ی فرهنگی		بعد تجسد یافته		بعد عینیت یافته		
sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب	
۰/۰۰۰	**-/۱۶۱	۰/۰۰۰	**-/۱۴۷	۰/۰۰۲	**-/۱۲۰	۰/۰۴۱	*-/۰۸۲	۰/۰۰۱	**-/۱۲۶	خشونت

۰/۰۰۰	**-/۱۵۵	۰/۳۹۶	***-/۰۳۴	۰/۰۰۳	**-/۱۱۶	۰/۱۷۱	***-/۰۵۵	۰/۰۰۰	**-/۱۳۹	رانندگی خطرناک
۰/۰۰۶	**-/۱۰۹	۰/۰۵۲	***-/۰۷۸	۰/۰۰۲	**-/۱۲۲	۰/۰۰۰	**-/۱۴۰	۰/۰۲۹	*-/۰۸۷	خود درمانی
۰/۱۶۹	***-/۰۵۵	۰/۰۵۶	***-/۰۷۶	۰/۹۵۲	***-/۰۰۲	۰/۶۴۹	***-/۰۱۸	۰/۸۱۶	***-/۰۰۹	خودکشی
۰/۰۰۰	**-/۱۶۷	۰/۰۳۰	*-/۰۸۶	۰/۰۰۰	**-/۲۹۸	۰/۰۰۰	**-/۲۳۴	۰/۰۰۰	**-/۲۹۱	هرزه‌نگاری
۰/۶۰۲	***-/۰۲۱	۰/۹۴۹	***-/۰۰۳	۰/۰۰۰	**-/۲۶۴	۰/۰۰۰	**-/۲۰۲	۰/۰۰۰	**-/۲۶۱	تغذیه ناسالم
۰/۱۱۵	***-/۰۶۳	۰/۴۶۳	***-/۰۲۹	۰/۰۰۰	**-/۳۰۶	۰/۰۰۰	**-/۲۲۹	۰/۰۰۰	**-/۳۰۵	تحرک ناکافی
۰/۰۶۹	***-/۰۷۳	۰/۰۰۰	**-/۱۹۵	۰/۰۰۰	**-/۲۱۶	۰/۰۰۰	**-/۱۶۰	۰/۰۰۰	**-/۲۱۸	اعتماد به شبکه مجازی
۰/۰۰۶	**-/۱۱۰	۰/۰۶۴	***-/۰۷۴	۰/۰۰۰	**-/۳۰۱	۰/۰۰۰	**-/۲۶۴	۰/۰۰۰	**-/۲۷۳	استعمال سیگار
۰/۰۰۱	**-/۰/۱۳۳	۰/۱۷۲	***-/۰۵۴	۰/۰۰۰	**-/۲۹۰	۰/۰۰۰	**-/۲۱۴	۰/۰۰۰	**-/۰/۲۹۲	استعمال قلیان
۰/۰۰۰	**-/۱۳۹	۰/۰۰۰	**-/۱۵۱	۰/۰۰۰	**-/۲۳۸	۰/۰۰۰	**-/۱۷۱	۰/۰۰۰	**-/۲۴۳	مصرف مشروب
۰/۰۱۱	*-/۱۰۱	۰/۰۰۰	**-/۱۴۷	۰/۱۲۳	***-/۰۶۲	۰/۹۹۲	***-/۰/۰۰۰	۰/۰۱۷	*-/۰۹۵	مصرف مواد مخدر
۰/۰۰۰	**-/۱۶۰	۰/۲۱۰	***-/۰۵۰	۰/۰۰۲	**-/۱۲۴	۰/۷۳۸	***-/۰/۱۳	۰/۰۰۰	**-/۱۸۱	رابطه جنسی ناسالم
۰/۱۱۹	***-/۰۶۲	۰/۰۰۲	**-/۱۲۳	۰/۳۱۳	***-/۰۴۰	۰/۰۲۷	*-/۰۸۸	۰/۹۸۰	***-/۰/۰۱	قمار کردن
۰/۰۰۰	**-/۱۷۰	۰/۰۰۱	**-/۱۲۹	۰/۰۰۰	**-/۲۳۶	۰/۰۰۰	**-/۱۵۲	۰/۰۰۰	**-/۲۵۴	رفتارهای پرخطر

***: معناداری در سطح /۰۱ * : معناداری در سطح /۰۵ ** : عدم معناداری

مدل معادلات ساختاری

در پژوهش حاضر برای برازش مدل اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری، مدل کلی و نهایتاً، برای برآورد اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر بروز رفتارهای پرخطر از نرم افزار Smart-PLS، استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که مقادیر به دست آمده برای شاخص متوسط واریانس استخراج شده (AVE^۱) برای بررسی اعتبار درونی (همگرا^۲) مدل، برای تمامی ابعاد بالاتر از ۴/۰ بوده و در حد قابل قبولی است. مقادیر به دست آمده برای شاخص CV Com نیز، همگی مثبت بوده بنابراین کیفیت مدل اندازه‌گیری مورد تأیید است.

- 1.Average Variance Extracted
- 2.Convergent Validity

برای برآورد پایایی^۱ گویه‌های متغیرهای پنهان مدل اندازه‌گیری پژوهش حاضر، از تکنیک آلفای کرونباخ و پایایی مرکب، استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون آلفای کرونباخ حاکی از آن است که ضرایب به دست آمده برای تمام متغیرهای پنهان در مدل اندازه‌گیری، بالاتر از ۰/۷ بوده و در حد قابل قبولی است. نتایج به دست آمده شاخص پایایی مرکب نیز برای تمامی متغیرهای پنهان حاضر در مدل، بالاتر از ۰/۷ بوده و نشان از پایایی مناسب مدل اندازه‌گیری است. برای برآورد کیفیت مدل ساختاری از شاخص افزونگی^۲ CV Red، استفاده شده است، در پژوهش حاضر، تمامی مقادیر به دست آمده برای این شاخص مثبت بوده و در نتیجه مدل ساختاری از کیفیت مناسبی برخوردار است به عبارتی، متغیرهای مستقل توانایی پیش‌بینی متغیر وابسته را دارند. مقدار شاخص Redundancy به دست آمده (۰/۳۲۱)، نیز، نشان از برازش خوب مدل ساختاری دارد، برای سنجش عملکرد کلی مدل (مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری)، از شاخص نیکویی برازش^۳ GOF، استفاده شده است، مقدار این شاخص برای مدل حاضر برابر با ۰/۳۶۲ بوده و نشان‌دهنده‌ی مطلوبیت و برازش کلی مدل است (جدول شماره‌ی ۶).

جدول شماره‌ی (۶): برازش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری تحقیق

متغیر	AVE	پایایی ترکیبی	CV Com	CV Red	Redundancy	برازش مدل کلی GOF
سرمایه‌ی فرهنگی عینیت یافته	۰/۵۰۲	۰/۷۹۵	۰/۱۸۵۵	۰/۵۰۲	۰/۴۳۰	۰/۴۲۲
سرمایه‌ی فرهنگی تجسد یافته	۰/۵۴۲	۰/۷۱۹	۰/۱۸۲۵	۰/۵۴۲	۰/۳۹۱	
سرمایه‌ی فرهنگی	۰/۴۱۵	۰/۸۴۰	۰/۱۸۷۵	۰/۴۱۵	۰/۱۲۷	
سرمایه‌ی نمادین	۰/۶۱۹	۰/۸۴۶	۰/۱۸۹۰	۰/۶۱۹	۰/۱۳۵	

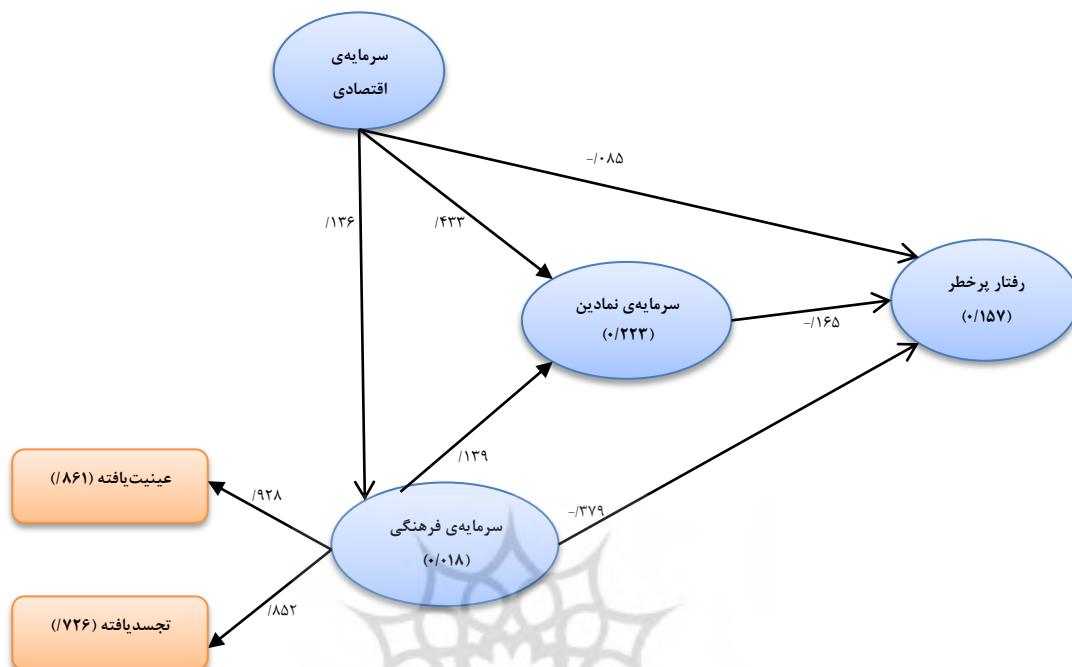
1. Reliability
2. CV Redundancy
3. Goodness of Fit

		۰/۴۲۴	۰/۴۲۴	۰/۸۰۳	۰/۷۲۳	۰/۴۲۵	سرمایه‌ی اقتصادی
		۰/۴۳۰	۰/۳۳۳	۰/۹۷۵	۰/۹۷۵	۰/۴۳۳	رفتار پرخطر

مطابق یافته‌های پژوهش به ترتیب متغیرهای سرمایه‌ی فرهنگی، سرمایه‌ی اقتصادی و سرمایه‌ی نمادین بیشترین اثر مستقیم را بر متغیر بروز رفتارهای پرخطر داشته‌اند. در این میان، تأثیر مستقیم سرمایه‌ی فرهنگی و سرمایه‌ی نمادین بر بروز رفتارهای پرخطر، با توجه به t به دست آمده، بیشتر از مقدار $1/96$ بوده و در سطح $0/05$ و کمتر معنادار است. ولی اثر مستقیم سرمایه‌ی اقتصادی از نظر آماری معنادار نیست، متغیر سرمایه‌ی نمادین نیز اثر غیرمستقیمی بر متغیر وابسته نداشته است. نوع تأثیرات مستقیم متغیرهای مذکور بر بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز منفی و معکوس است. اثر کلی متغیرهای سرمایه‌ی فرهنگی، سرمایه‌ی اقتصادی و سرمایه‌ی نمادین بر بروز رفتارهای پرخطر به لحاظ آماری معنادار است، در این میان، متغیر سرمایه‌ی فرهنگی بیشترین تأثیر را با توجه به ضریب حاصل ($-/401$) بر بروز رفتارهای پرخطر داشته است، نوع تأثیرات کلی متغیرهای مستقل نیز بر متغیر وابسته منفی و معکوس بوده است. در مجموع متغیرهای حاضر در مدل معادلات ساختاری توانسته‌اند $15/7$ درصد از تغییرات متغیر بروز رفتارهای پرخطر را تبیین نمایند (جدول شماره ۷ و نمودار شماره ۱).

جدول شماره‌ی (۷): تحلیل مسیر میزان بروز رفتارهای پرخطر بر مبنای مدل معادلات ساختاری

اثرات تبیین شده	اثرات تبیین شده (R^2)	نوع اثر					متغیر مستقل
		T-Values	اثر کل	اثر غیر مستقیم	T-Values	اثر مستقیم	
۸۴/۳	۱۵/۷	۱/۹۸	-/۱۶۵	-	۱/۹۸	-/۱۶۵	سرمایه‌ی نمادین
		۵/۷۱	-/۴۰۱	-/۰۲۲	۶/۵۸	-/۳۷۹	سرمایه‌ی فرهنگی
		۲/۵۸	-/۲۱	-/۱۲۵	۰/۹۰۴	-/۰۸۵	سرمایه‌ی اقتصادی

نمودار شماره‌ی (۱): تعیین مسیر تأثیر‌گذاری متغیرهای مستقل بر بروز رفتارهای پرخطر بر اساس مدل معادلات ساختاری پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر بروز رفتارهای پرخطر، به عنوان یکی از آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی که در دهه‌های اخیر گریبان‌گیر کنشگران اجتماعی بویژه قشر جوان است، مورد بررسی قرار گرفته است، که بیش از این، رفتارهای مذکور، کمتر در بین جوانان و اکثراً در بین دانش‌آموزان و دانشجویان و عمدتاً با رویکرد روانشناختی، مورد توجه قرار می‌گرفت و تمرکز اصلی بر تبیین رابطه‌ی علی، بین متغیرهای فرآیند اجتماعی و بروز رفتارهای پرخطر بود و نقش عوامل سرمایه‌ای مورد غفلت واقع می‌شد. در این میان، مطالعه‌ی حاضر، مجموعه‌ی جامع و ترکیبی از رفتارهای پرخطر را مد نظر قرار داده و با رویکرد جامعه‌شناختی و با تکیه بر دستگاه نظری پیر بوردیو، بر آن است که مورد حاضر در این زمینه را به نوعی جبران نماید و نهایتاً اینکه آسیب اجتماعی مذکور، در کلان‌شهر

تبریز تا به حال مورد پژوهش و بررسی قرار نگرفته است و پژوهش حاضر می‌تواند گامی مؤثر در شناخت رفتارهای پرخطر و علل جامعه‌شناختی این پدیده در شهر تبریز به شمار آید.

براساس دیدگاه نظری بوردیو، کنشگران در داخل میدان‌ها برای رسیدن به سرمایه‌های متنوع باهم دیگر در رقابت هستند. هر میدان خصوصیات منحصر به فرد و مرزهای مجزایی با سایر میدان‌ها دارد. میدان‌ها خود، ساختارهای ساخت‌یافته و ساختاردهنده هستند و رقابت در میدان‌ها اصل بنیادین هر میدانی محسوب می‌شود. در میدان اقتصادی، رقابت کنشگران برای رسیدن به سرمایه‌ی اقتصادی صورت می‌پذیرد، در این رقابت برخی از کنشگران به سرمایه‌ی اقتصادی دسترسی پیدا می‌کنند و برعکس، تعدادی از کنشگران در راه رسیدن به سرمایه‌ی اقتصادی ناکام می‌شوند. احساس سرخوردگی و طردشدگی از پیامدهای اساسی عدم دسترسی به سرمایه‌ی اقتصادی میدان اقتصادی است، امری که در جهت‌دهی نگرش افراد طرد شده مؤثر است و همین نگرش نهایتاً به کنشی منجر می‌شود که می‌تواند کلیت میدان اقتصادی یا سایر میدان‌های ناعادلانه را مورد تهاجم و تاخت و تاز قرار دهد. سرانجام، مرزهای تعریف شده‌ی میدان اقتصادی اگر برای موقعیت‌ها و فرصت‌های افراد خطرآفرین باشد، می‌تواند واکنش‌هایی را به صورت رفتارهای پرخطر معطوف به همان میدان سازماندهی کند. در این راستا، معناداری رابطه‌ی خطی و اثرگذاری سرمایه‌ی اقتصادی بر بروز رفتارهای پرخطر همسو با محتوای نظری فوق و منطبق با نتایج تحقیقات اسدپور (۱۳۹۵)، حسینی (۱۳۹۳)، رحیمی (۱۳۹۲)، پفیفر و همکاران (۲۰۱۷)، پینکستن و لیونز (۲۰۱۴)، گوتیرز و آتینزو (۲۰۱۱)، کارسول (۲۰۰۷)، روانگ کانچاناستر و همکاران (۲۰۰۵)، رافائل و گرین (۲۰۰۵)، انریت اسمیت (۲۰۰۵) و استیونس و گریفین (۲۰۰۱) است.

طبق نظر بوردیو است هر اندازه که کنشگر با سرمایه‌ی فرهنگی مشروع همخوانی داشته باشد احتمال کمتری وجود دارد که در دام کنش‌های نامشروع و ناموجه اجتماعی بیفتد چراکه بین نگرش‌های فرهنگی و کنش‌های فرهنگی رابطه‌ای خطی وجود دارد. توانایی

فرد در اکتساب و عادت‌واره‌ای کردن نگرش‌های مشروع، مانع مستحکمی بر سر راه شکل‌گیری کنش‌های نامشروع اجتماعی است که می‌توان آن‌ها را ذیل رفتارهای پرخطر مورد بحث و مفاهمه قرار داد. در این میان، معناداری همبستگی و اثرگذاری سرمایه‌ی فرهنگی بر بروز رفتارهای پرخطر همسو با محتوای نظری فوق و منطبق با نتایج تحقیقات اسدپور (۱۳۹۵)، دارایی‌زاده (۱۳۹۳)، براتی مقدم (۱۳۹۳)، حسینی (۱۳۹۳)، پروین (۱۳۹۳)، دهقان دهنوی (۱۳۹۲)، رحیمی (۱۳۹۲)، پفیفر و همکاران (۲۰۱۷)، پینکستن و لیونز (۲۰۱۴)، وانگ و همکاران (۲۰۱۳)، روانگ کانچاناستر و همکاران (۲۰۰۵) و استیونس و گریفین (۲۰۰۱) است.

سرمایه‌ی نمادین نیز از دیدگاه بوردیو، همان شأن و منزلت و پرستیژ اجتماعی است که از چشم‌انداز جامعه مشروعیت دارد. وجود چنین سرمایه‌ای فرد را اعتلاء می‌بخشد و فقدان آن به مراتب در افول جایگاه فرد در سلسله‌مراتب اجتماعی مؤثر است. همچنین، در این راستا، هر یک از عناصر سرمایه‌ی اقتصادی یا سرمایه‌ی فرهنگی می‌تواند به سرمایه‌ی نمادین بدل شوند و به نحوی از انحاء شأن و منزلت و جایگاه اجتماعی کنشگر را در میدان اجتماعی و در درون شبکه‌های اجتماعی تحت تأثیر قرار دهند و عدم تملک سرمایه‌ی نمادین منجر به این امر می‌شود که فرد اعتبار و مشروعیت اجتماعی لازم را کسب نکند، که ماحصل آن نیز سرخوردگی است به این ترتیب، فردی که فاقد سرمایه‌ی نمادین مشروع است زمینه‌ی آن را دارد که رفتارش را به تهاجم به نمادهای مشروع اجتماعی معطوف سازد و رفتارهایی را از خود بروز دهد که از منظر نهادهای مشروع، پرخطر محسوب می‌شوند. فردی که فاقد سرمایه‌ی نمادین است، می‌تواند در معرض تهدید اجتماعی قرار گیرد و پاسخ به این تهدید می‌تواند به صورت رفتارهایی بروز کند که از دیدگاه قدرت و سلطه‌ی غالب، مشروعیت ندارد. نتیجه‌ی تحقیق حاضر نیز مبنی بر معناداری رابطه‌ی خطی و اثرگذاری سرمایه‌ی نمادین بر بروز رفتارهای پرخطر همسو با محتوای نظری فوق و منطبق با نتایج تحقیق پفیفر و همکاران (۲۰۱۷) است. در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت بوردیو سایر سرمایه‌ها را در رابطه تنگاتنگ با

سرمایه‌ی اقتصادی تعریف می‌کند. از نظر وی، سرمایه‌ی اقتصادی ریشه‌ی اشکال دیگر سرمایه است و تمام سرمایه‌ها به نوعی منبعث از سرمایه‌ی اقتصادی است؛ در واقع، بورديو بر تبدیل‌پذیری اشکال گوناگون سرمایه و بر تقلیل‌نهایی همه‌ی اشکال به سرمایه‌ی اقتصادی تأکید می‌کند و سرمایه‌ی اقتصادی را همان کار انسانی انباشته شده می‌داند که کنشگران می‌توانند با استفاده از این سرمایه، به سایر سرمایه‌ها نظیر سرمایه‌ی فرهنگی یا نمادین دست یابند و میزان دسترسی به سرمایه‌های یاد شده همچنان که ذکر شد، می‌تواند در بروز رفتارهای کم‌خطر و یا پرخطر مؤثر واقع شود. نهایتاً، با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر می‌توان پیشنهادهای زیر را در راستای موضوع پژوهش ارائه نمود:

- از آنجا که سرمایه‌ی اقتصادی و جایگاه اقتصادی جوانان بر نگرش‌های آنان موثر بوده و همین نگرش‌ها می‌تواند بر کنش‌های بهنجار و نابهنجار اجتماعی تأثیرگذار باشد و از طرفی، سرمایه‌ی مذکور، به عنوان مرکز و نقطه ثقل سایر تحولات در سرمایه‌های متعدد اجتماعی تلقی می‌گردد. بنابراین توجه به سرمایه‌ی اقتصادی می‌تواند مانعی اساسی در برابر بروز مشکلات و نابسامانی‌های اجتماعی مخصوصاً رفتارهای پرخطر گردد. این راستا پیشنهادهای زیر مطرح می‌گردد:
  - افزایش توان مالی اقشار جوان با ایجاد صندوق‌های توسعه‌گرا
  - بهبود پایگاه اقتصادی خانواده‌ها از طریق نظام یارانه‌ای
  - افزایش امید اجتماعی جوانان در رابطه با آینده‌ی اقتصادی
  - کاهش نگرانی و اضطراب جوانان نسبت به مهارت‌های شغلی در اجتماع
- سرمایه‌ی فرهنگی نیز به عنوان یکی از متغیرهای مهم در تربیت نسلی توانمند و سالم و ایجاد رشدی متوازن در جوانان از طریق مکانیسم‌های ذیل می‌تواند در کاهش رفتارهای پرخطر جوانان کارساز واقع گردد:
  - ایجاد خلاقیت اجتماعی در جوانان از سطح خانواده تا مدرسه و دانشگاه
  - برگزاری جشنواره‌های علمی و فرهنگی و بسترسازی حضور و مدیریت جوان در

این حوزه‌ها

- تسهیل فرآیند انتقال آگاهی و دانش در ساختار خانواده و نظام آموزش و پرورش و دانشگاه

□ همچنین، جایگزین شدن پول به عنوان یک سرمایه‌ی نمادین به جای سایر سرمایه‌های نمادینی که دوره‌ای ارزش و اعتبار داشتند زمینه را برای سرخوردگی دارندگان سرمایه‌های نمادین غیر مادی فراهم می‌کند که در نهایت می‌تواند به واکنش‌های مخرب تبدیل گردد. در واقع، تمرکز منزلت در یک نقطه، سایر کانون‌های منزلت و اعتبار را به حاشیه می‌راند که همین امر منجر به بحران‌های اجتماعی می‌گردد. بر این اساس، پیشنهاد‌های زیر قابل طرح است:

- اعتباربخشی متوازن به سرمایه‌ی نمادین برای کاهش رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان از طریق شکل‌دهی و ایجاد الگوی مرجع برای جوانان

- ترویج فرهنگ شاخص جوان برگزیده و جامعه‌پسند با معیارهای بهنجار جامعه

- اهتمام در حفظ ارج و منزلت جوانان در توسعه‌ی اجتماعی نیز می‌تواند راهکار مناسبی باشد، در شرایطی که قداست و اعتبار پاره‌ای از سرمایه‌های نمادین زیر سؤال رفته است و پول به عنوان یک سرمایه‌ی نمادین، تعیین‌کننده و اعتباردهنده به سایر سرمایه‌ها و امور اجتماعی است.

منابع

- احمدی جم، لیلا. (۱۳۹۱). پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در زمینه‌ی رانندگی، خشونت فیزیکی و قانون‌شکنی، مصرف مواد، رفتار جنسی و تغذیه و تحرک براساس علائم اختلال شخصیت مرزی و شیوه‌های فرزندپروری در دانشجویان شهر شیراز، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی**، دانشگاه شیراز، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی.
- احمدی، حبیب و معینی، مهدی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر جوانان: مطالعه‌ی موردی شهر شیراز، **فصلنامه‌ی پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی**، سال چهارم، شماره‌ی پیاپی ۹، شماره اول، صص ۲۴-۱.
- اسدپور، خدیجه. (۱۳۹۵). بررسی میزان شیوع و گرایش به رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان کارشناسی دانشگاه تبریز و عوامل مرتبط با آن، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی**، دانشگاه تبریز، دانشکده‌ی حقوق و علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی.
- اسلامی بناپ، سید رضا. (۱۳۹۲). میزان گرایش به اغتشاشات شهری و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: جوانان استان آذربایجان شرقی)، **طرح پژوهشی**، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان شرقی.
- براتی‌مقدم، انیسه. (۱۳۹۳). رابطه‌ی سبک زندگی مخاطره‌آمیز و احساس امنیت در حوزه‌ی عمومی در میان جوانان شهر یزد، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی**، دانشگاه یزد، دانشکده‌ی علوم اجتماعی.
- بک، لس، بنت، اندی، دسفور ادلز، لورا، گیسون، مارگارت، اینگلیز، دیوید، جاکوبز، رونالد، وودوارد، یان. (۱۳۹۵). **مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی فرهنگی**، ترجمه‌ی غلامرضا حداد، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
- بون ویتز، پاتریس. (۱۳۹۱). **درس‌هایی از جامعه‌شناسی پیر بوردیو**، ترجمه‌ی جهانگیر جهانگیری، حسن پورسفر، تهران: نشر آگه.
- پروین، ستار. (۱۳۹۳). **ارزیابی پیامدهای اجتماعی - فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان (خصوصی)**، **طرح پژوهشی**، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

- جعفری، قاسم. (۱۳۸۹). مطالعه‌ی جامعه‌شناختی سهم عوامل ساختاری و یادگیری اجتماعی در بزهکاری نوجوانان در شهر تبریز (مطالعه‌ی موردی مناطق حاشیه‌نشین)، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی.
- جلالی پور، حمیدرضا، محمدی، جمال. (۱۳۸۸). نظریه‌ی متأخر جامعه‌شناسی، تهران: نشر نی.
- جمشیدیها، غلامرضا، پرستش، شهرام. (۱۳۸۶). دیالکتیک منش و میدان در نظریه‌ی عمل پیر بوردیو، نامه‌ی علوم اجتماعی، شماره‌ی ۳۰، صص: ۱-۳۲.
- جنکینز، ریچارد. (۱۳۹۶). پی‌یر بوردیو، ترجمه‌ی لیلا جو افشانی، حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.
- حسینی، محمدرضا. (۱۳۹۴). شرمساز‌ی بازپذیرکننده و بزهکاری: تحلیل جامعه‌شناختی نظریه‌ی شرمساز‌ی بازپذیرکننده «بریث ویت» در بستر خانواده، پایان‌نامه‌ی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، دانشگاه مازندران، دانشکده‌ی علوم اجتماعی و اقتصادی.
- حسینی، سیدحسین. (۱۳۹۳). بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر مود مطالعه: دانش‌آموزان پسر دوره راهنمایی شهر اهواز، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی.
- حسینی، سیده محبوبه، کریمی، صلاح‌الدین. (۱۳۹۵). سرمایه‌ی اجتماعی راهی برای ارتقاء کیفیت زندگی، تهران: انتشارات آوای نور.
- دارایی‌زاده، علی. (۱۳۹۳). بررسی جامعه‌شناختی اثرات عوامل ساختاری و سرمایه‌ای بر سبک زندگی ناسالم در بین جوانان شهر دلفان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی، گروه علوم اجتماعی.
- داوری، علی، رضازاده، آرش. (۱۳۹۳). مدل سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.

- دهقان دهنوی، گلنار. (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین جوانان (مطالعه‌ی موردی: دانشجویان دانشگاه یزد)، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی**، دانشگاه یزد، دانشکده‌ی علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی.
- رحیمی، نوشین. (۱۳۹۲). رفتار سلامت و عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: شهروندان شهر ارومیه)، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی**، دانشگاه تبریز، دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی، گروه علوم اجتماعی.
- ریتزر، جورج. (۱۳۸۷). **نظریه‌ی جامعه‌شناسی در دوران معاصر**، ترجمه‌ی محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- سعادت‌ی، موسی. (۱۳۹۶). تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۳۴ سال شهر تبریز)، **پایان‌نامه‌ی دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران**، دانشگاه کاشان، دانشکده‌ی علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی.
- سعادت‌ی، موسی، عباس زاده، محمد. (۱۳۹۲). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر پرخاشگری در بین تماشاگران تیم فوتبال تراکتورسازی تبریز، **طرح پژوهشی**، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان شرقی.
- سلیمانی، محمدرضا. (۱۳۸۶). تبیین جامعه‌شناختی گرایش به مصرف سیگار: کاربست تجربی نظری‌های پیوند اجتماعی هیرشی و تقویت افتراقی اکرز، **پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی**، دانشگاه مازندران، دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی.
- سید عباس زاده، میر محمد؛ امانی ساری بگلو، جواد؛ خضری آذر، هیمن؛ پاشوی، قاسم. (۱۳۹۱). **مقدمه‌ای بر مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش PLS و کاربرد آن در علوم رفتاری با معرفی نرم‌افزارهای PLS، Smart PLS، Visual PLS، PLS-Graph**، ارومیه: انتشارات دانشگاه ارومیه.
- شارع پور، محمود. (۱۳۸۹). **جامعه‌شناسی آموزش و پرورش**، تهران: انتشارات سمت.
- شامپاین، پاتریک. (۱۳۹۳). **پیر بوردیو**، ترجمه‌ی: ناهید مؤید حکمت، تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- شوتس ایشل، رینر. (۱۳۹۱). **میانی جامعه‌شناسی ارتباطات**، ترجمه‌ی کرامت‌الله راسخ، تهران: نشر نی.
- صالحی امیری، سیدرضا، سپهرنیا، رزیتا. (۱۳۹۴). **الگوی ارتقای سرمایه‌ی فرهنگی در ایران**، تهران: انتشارات ققنوس.
- فکوهی، ناصر. (۱۳۸۴). **تاریخ اندیشه و نظریه‌های انسان‌شناسی**، تهران: نشر نی.
- گرنفل، مایکل. (۱۳۹۳). **مفاهیم کلیدی پیر بوردیو**، ترجمه‌ی محمد مهدی لیبی، تهران: نشر افکار.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۲). **تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید**، ترجمه‌ی ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.
- مایلز، استیون. (۱۳۹۲). **جامعه‌شناسی جوانان: روند تغییرات در سبک زندگی جوانان**، ترجمه‌ی نعیمه جوان، مینا قریب، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- محسنین، شهریار؛ اسفیدانی، محمد رحیم. (۱۳۹۳). **معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم افزار Smart-PLS (آموزشی و کاربردی)**، تهران: مؤسسه‌ی کتاب مهربان نشر.
- معصومی‌راد، رضا. (۱۳۹۳). **تحرك اجتماعي، تهران: انتشارات مؤسسه‌ی مطالعات و مدیریت جامعه و تخصصی جمعیت کشور.**
- ناجی، مامیثا. (۱۳۹۰). **رابطه‌ی افسانه‌ی شخصی، رفتارهای پرخطر با سلامت عمومی در دانش‌آموزان دختر و پسر سوم دبیرستان شهر قزوین، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)**، دانشکده‌ی علوم اجتماعی.
- هال، جان آر، نیتس، مری جو. (۱۳۹۱). **فرهنگ از دیدگاه جامعه‌شناختی**، ترجمه‌ی: فریبرز مجیدی، تهران: انتشارات سروش.
- هوگارد، جفری جی. (۱۳۹۳). **رفتارهای دردمس‌آفرین در نوجوانی**، ترجمه‌ی: امیر خطیبی، تهران: نشر رشد.
- Bourdieu, P. (2006). **The Form of Capital in Education, Globalization and Social Change**, Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, P., Passeron, J.C. (1990). **Reproduction in Education, Society, and Culture**, Sage Publications.

- Bourdieu, P., Wacquant, L. (1989). Towards a Reflexive Sociology: A workshop with Pierre Bourdieu, **Journal of sociological Theory**, 7(1), PP: 26-63.
- Carswell, S, B. (2007), **Delinquency among African American youth parental attachment, socioeconomic status, and peer relationships**, New York: LFB Scholarly Pub.
- Crosby, R, A., Santlle, J, S., DiClemente, R, J. (2009) **Adolescent Health: Understanding and Preventing Risk Behaviors**, San Francisco: Jossey-Bass.
- Enyeart Smith, T, M. (2004). A Comparison of Health Risk Behaviors Among College Students Enrolled in a Required Personal Health Course vs. Enrolled in an Elective Personal Health Course, **Dissertation of Doctor of Philosophy in Teaching and Learning**, Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Fine ,B. (2011) **Social Capital versus Social Theory: Political Economy and Social Science at the Turn of the Millennium**, London: Routledge Poblication.
- Flora, C., Emery, M., Fey, S., Bregendahl, C. (2005). **Community capitals: a tool for evaluating strategic interventions and project, north central regional center for rural development**, Iowa State University.
- Grenfell, M., Hardy, C. (2007). **Art Rules: Pierre Bourdieu and the Visual Art**, Oxford: Berg Press.
- Jessor, R., Jessor, S. L. (1977). **Problem behavior and psychosocial development: a longitudinal study of youth**, New York: Academic Press.
- Lau, J. T. F., Tsui, H. Y., Lam, L. T., & Lau, M. (2007). Cross-boundary substance usesamong Hong Kong Chinese young adults. **Journal of Urban Health**, 84(5), pp: 704-721.
- Moore, R. (200۴). **Education and Society: Issues and Explanations in the Sociology of Education**, Cambridge: Polity Press.
- Pfeiffer, C., Ahorlu, C, K., Alba, S., Obrist, B. (2017). Understanding resilience of female adolescents towards teenage pregnancy: a cross-sectional survey in Tanzania, **Journal of Reproductive Health**, 10(11), pp: 1-12.
- Pinxten, W., Lievens, J. (2014). The importance of economic, social and cultural capital in understanding health inequalities: using a Bourdieu based approach in research on physical and mental health perceptions, **Journal of Sociology of Health & Illness**, (xx)(xx), pp: 1-15.
- Richter, M. (2010). **Risk Behavior in Adolescence Patterns, Determinants and Consequences**, Springer Science & Business Media.

- Ruangkanhasetr, S., Plitponkarnpim, A., Hetrakul, P., Kongsakon, R. (2005). Youth risk behavior survey: Bangkok, Thailand. **Journal of Adolescent Health**, 36, pp: 227° 235.
- Sales, J.M., Irwin, J., Charles, E. (2009). Theories of Adolescent Risk Taking: The Biopsychosocial Model, **Journal of public Health**, 36(5), pp: 31-50.
- Sallee, D, N. (2002), Youth at Risk: An Analysis of the Health Behaviors of Roanoke County Students, **Dissertation of Doctor of Philosophy in Educational Curriculum and Instruction**, Faculty of Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Soroka, V., & Rafaeli, S. (2006). Invisible Participants: How Cultural Capital Relates to Lurking Behavior, **Proceedings of The 15th International Conference on World Wide Web**, PP: 163-172.
- Stevens, P., Griffin, J. (2001). Youth High-Risk Behaviors: Survey and Results, **Journal of Addictions 6 Offender Counseling**, (6), pp: 31-42.
- Taylor, P. (2007). **Investigating Cultural and Identity**, London Collins Quoted in Communication Studies: The Essential Resource Cultural, Communication and Context, PP: 199-200.
- Tu, X, C., Lou, E., Gao, N., Li, L., S. Zabin. (2012). The Relationship between Sexual Behavior and Nonsexual Risk Behaviors among Unmarried Youth in Three Asian Cities, **Journal of Adolescent Health**, 4(50), pp: 75-82.
- Wang, J., Deng, X, J., Wang, J, J., Wang, X, W., Xu, L. (20۱۳). Substance Use, Sexual Behaviors, and Suicidal Ideation and Attempts among Adolescents: Findings from the 2004 Guangzhou Youth Risk Behaviors Survey, **Public Health**, 123(2), pp: 116-121.
- Webb, J. (2012). *Understanding Bourdieu*, Sage Publication.
- Zamboanga, B., Carlo, G., Raffaelli, M. (2014) Problem Behavior Theory: An Examination of the Behavior Structure System in Latino and non-Latino College Students, **Revista Interamericana de Psicología/Interamerican Journal of Psychology**, 58(2), pp: 253-262.
- Zuckerman, M. (2006). **Sensation Seeking and Risky Behavior**, American Psychological Association.